

«Blodsopere» og andre utskudd

Skeive annerledesboende i Oslo etter 1968

Andreas Gjørøather Jensen

Masteroppgave i kulturvitenskap
Institutt for arkeologi, historie, kulturvitenskap og
religionsvitenskap

UNIVERSITETET I BERGEN

Vår 2021

«Blodsopere» og andre utskudd:

Skeive annerledesboende i Norge etter 1968

© Andreas Gjørøather Jensen

2021

«Blodsopere» og andre utskudd: Skeive annerledesboende i Oslo etter 1968

Andreas Gjørøather Jensen

Abstract

We consider communal living to be an essential cultural relic of the social revolution that came in the wake of the student uprising in 1968. With the radicalization of the international gay liberation movement following the Stonewall riots, it also became what Stephen Vider has called “the ultimate extension of gay community.”

Narratives of resistance, autonomy and artistic expression abound while informants negotiate the ideals and realities of their time spent in alternative, co-operative housing.

Through a series of analytical tools, I have sought to determine how queer participants in historical Oslo squats and communes construct meaning through narrative interviews. I trace the origins of demands made during the legendary Skippergata occupation, to the very first expressions of radical youth culture in Norway, post-1968.

Forord

Så var vi ved veis ende.

Jeg vil takke mine informanter for tilliten. Jeg håper å yte deres fortellinger rettferdighet. Jeg vil også rette en stor takk til Skeivt Arkiv for arbeidet de gjør med å forvalte fortellingene til skeive folk i Norge, og for å ha støttet dette prosjektet. Tone Hellesund, min veileder, har vært uvurderlig. Jeg er også svært takknemlig for gode samtaler med Espen Helgesen, med mye godt humør og akademisk påfyll. Det hadde dessuten vært umulig for meg å gjennomføre dette prosjektet uten gode venner ved min side, for ikke å glemme min kjære familie.

«Dere er fantastiske, hver og en av dere.

Og jeg velsigner dere: Mer Liv.

Den Store Oppgaven Begynner» (Kushner 1994, side 227).

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	3
1.1	«BLODSOPERE»	3
1.2	OPPGAVENS FORMÅL OG OMFANG.....	5
1.3	TIDLIGERE FORSKNING	7
2	TEORI OG METODE	11
2.1	TEORETISK RAMMEVERK.....	11
2.2	METODISK TILNÆRMING	15
2.3	REFLEKSJON.....	20
3	OSLO, ETTER 1968	25
3.1	KONKURRERENDE IDEOLOGIER	25
3.2	AKSJONEN SOM FORANDRET ALT	30
3.3	BLITZ – «ET STED Å VÆRE».....	33
4	I MØTE MED SAMFUNNET	38
4.1	NARRATIV OG SELVFORSTÅELSE	38
4.2	SKEIVT SAMLIV SOM SOSIALT DRAMA	41
4.3	SOLIDARITET OG «COMMUNITAS»	45
5	INTERNE PROBLEMSTILLINGER	50
5.1	EN FABEL	50
5.2	AUTORITETSFORAKT OG SOSIAL MAKT.....	52
5.3	UFORENELIGE MOTSETNINGER	56
6	FILOSOFISKE OVERTONER	61
6.1	FORTVILELSE OG FRIHET	61
6.2	HETERONORM OG HOMONORM.....	63
6.3	FAMILIEN ER DØD. LENGE LEVE FAMILIEN!	67
7	KONKLUSJON	71
	LITTERATURLISTE	74
	TILLEGG A: INFORMANTBIOGRAFIER	77
	TILLEGG B: TEMAGUIDE	79

1 Innledning

Før var jeg en jævla soper. Nå er jeg en jævla kommunistoper!

Gudmund Vindland, Villskudd¹

1.1 «Blodsopere»

«Hun er så glad i menn, skjønner du», smiler Øystein. Katten svinser lett over salongbordet for å hilse på meg, ærbødig gjest eller inntrenger i det som jo tross alt er hennes domene. Hun enser verken lydopptakeren eller det lille flakkende lyset som antyder at det hele lagres. Jeg prøver meg på et slags svar: «Å, det er noe vi alle har felles.»

Nå vel, det er jo ikke feil. Det er første dagen min i Oslo. Sjette januar, 2020.

Helligtrekongersdag. Det er ikke en juledekorasjon i sikte. Øystein har plassert meg i sofaen slik at han fra lenestolen selv har fri tilgang på et arkivskap i hjørnet. Dette burde ha gitt meg et inntrykk av hvordan intervjuet kom til å gå.

Jeg ergrer meg ennå over alle de personlige faktene en lydopptaker ikke kan yte rettferdighet. Stuen er full av minner etter et liv i skeiv frigjørings tjeneste – to liv, faktisk. Mannen til Øystein er ennå på vei hjem fra jobb.

To intervjuer i løpet av dag én er jo ikke så gale. På bordet legger Øystein en mengde fotografier og hefter fra hans tid i Oslo sitt alternative homsemiljø. Det er spesielt ett av disse bildene jeg legger merke til.

Det første jeg ser er to skikkelser på en scene, henslengt på hver sin side av et bord. Jeg går ut ifra at en av dem er Øystein. Bak dem begge skimtes en svartkledd mann foran et banner med svarte og røde flagg på et hvitt felt – Antifascistisk Aksjon.

De to er nesten helt avkledd, med revnede strømpebukser, latextruser og dramatisk sminke. Den ene i parykk, den andre med farget hår til værs. Men kanskje det mest bemerkelsesverdige er blodet.

¹ (Vindland 2018, side 330)

Det er sterkt. Og symboltungt. Men det er bare ett av mange bilder, så snart har vi beveget oss videre. «Du ser jo at vi var litt skakke i formen. Men det var veldig, veldig gøy.» Øystein viser til en kalender fra 1997 som kunstner-kollektivet han selv var del av har produsert.

Bildene er dramatiske og fulle av motsetninger, med androgyne skikkelser i utfordrende positurer. Blodsprut på nyfallen snø, lek med okkult og satanisk ikonografi: «Paradis og pikefnis! Oppstandelse.» Men bildene er først og fremst erotiske.

Øystein forteller om denne tiden med stor glede. Jeg har et inntrykk av at Øystein fant en plass å høre til i dette miljøet. Han hadde fått sine organisatoriske barnesko i styret til Bergen Rockeklubb da han var tenåring, vanket i pønkemiljøer og hang på det okkuperte aktivitetshuset i Baneveien.

Etter to år på folkehøyskole kom han ut som homofil til sine foreldre og flyttet til Oslo. Det var kunst og politikk som kom til å prege de neste årene i livet hans. Og dop, ikke minst. Kunstnerkollektivet var tilknyttet Blitzhuset, og de arrangerte konserter og klubb-konsepter rundt om i hele Norge.

«Fest var politikk for oss», sier Øystein. Han var ung og skeiv i et nytt miljø, med alle de utfordringene det medfører. Han kom dessuten til Oslo på et tidspunkt da frontene i den skeive frigjøringsbevegelsen var nokså steile: «De var så jævlig politisk korrekte! Vi var mer, sånn, *blodsopere*. Vi var opptatt av å skape kaos.»

«Blodsopere.»

Nå hadde jeg fått litt å tenke på.

Øystein definerte seg i et motsetningsforhold med det heteronormative samfunnet som sådan, men også en «homonorm» som kan sies å ha vært representert av respektabilitetslinja til DNF'48, eller Det Norske Forbund av 1948. Denne omfattet en utpreget fremheving av kjærlighet til fordel for sex i hvordan homobevegelsen skulle virke utad (Taule 2017, side 73).

Få dager senere hadde jeg en avtale med noen som oppfattet denne situasjonen litt annerledes. Konfliktlinjene syntes å være preget av både ideologiske motsetninger og generasjonsskifter, men etter hvert som jeg fikk mer informasjon kom dette inntrykket til å bli mer og mer uklart og sammensatt.

Min samtale med Øystein ble dog avgjørende for de neste to ukene jeg tilbragte i Oslo. Det hadde også satt i gang noen viktige tankeprosesser hos meg. Jeg hadde nemlig reist til Oslo med den hensikt å gjennomføre dybdeintervjuer med det jeg har valgt å kalle «skeive annerledesboende.»

Deltakelse i nye og fellesskapsorienterte boformer er nemlig en side ved tilværelsen som er felles for alle jeg intervjuet i Oslo, selv om de gjerne artet seg forskjellig. I denne oppgaven vil jeg gjennomføre en kulturvitenskaplig analyse av kvalitative forskningsintervjuer blant Oslo sine skeive annerledesboende, fra dem som ble aktive i kjølvannet av studentopprørene i 1968, til nittitallets blodsopere.

1.2 Oppgavens formål og omfang

I anledning 50-årsjubileet for studentopprørene i 1968 skrev kjønnsforsker Wencke Mühleisen en kommentar i Klassekampen der hun argumenterer for en gjenopptagelse av de alternative, fellesskapsorienterte boformene denne sosiale revolusjonen førte med seg. Hun mener at unge mennesker i dag står overfor en vill kamp i bolig- og leiemarkedet som de ikke burde trenge å kjempe alene.

Mühleisen viser også til økt økonomisk usikkerhet og oppløsningen av den rådende samlivsmodellen. Dette gjør alternative boformer mer og mer aktuelle. Hun sier at unge skeive mennesker etterspør «tilgang til normaloppskriften med familie og barn, mens de streite relasjonsformene er blitt skeivere og mindre tradisjonelle» (Mühleisen 2018). Denne koblingen mellom alternative boformer og skeivhet er bemerkelsesverdig.

I sin bok, *Skeive linjer i norsk historie: frå norrøn tid til i dag* definerer kjønnsforsker Hanne Marie Johansen skeive som «folk som var sett på som ikkje-normative når det gjeld seksualitet og kropp» (Johansen 2019, side 78).

Det vokste frem som en åpen kategori seksualmangfoldige aktivister kunne samle seg rundt. Hva som er skeivt, eller queer, er nødvendigvis historisk betinget fordi begrepet eksisterer i et motsetningsforhold til hva som anses som normativt i samfunnet.

Det «mana til kamp mot “normalitetsregima”, mot det som etter kvart er blitt kalla for “heteronormativitet”, at heteroseksualitet og heterofamilie blir tatt for gitt og presentert som det einaste naturlege og rette, mens queer eller skeiv seksualitet og levemåte blir stempla som avvik» (Johansen 2019, side 9).

Når Mühleisen beskriver alternative, fellesskapsorienterte boformer som mindre tradisjonelle, og dermed «skeive», er det et eksempel på hvordan skeivhet kan brukes for å beskrive en ikke-heteroseksuell, og dermed ikke-normativ, posisjon (Johansen 2019, side 11).

Det historiker Tor Egil Førland kaller «det lange 1968» kjennetegnes av et politisk skifte mot venstresiden og fremveksten av motkulturer (Førland 2008, side 382). I kjølvannet av Stonewall-opprøret i 1969 fulgte det man har kalt radikaliseringsprosessen av den internasjonale homobevegelsen (Johansen 2019, side 143). Med dette kom den første generasjonen aktivister jeg har intervjuet på banen.

Mühleisens kamprop for de «annerledesboende» betegner en gruppe som, i likhet med skeive folk, defineres som i et motsetningsforhold med det normative. Jeg reiste til Oslo for å gjennomføre dybdeintervjuer med folk som har levd i krysningspunktet mellom de to gruppene. Jeg har derfor valgt å kalle dem skeive annerledesboende.

I egenskap av å være i en så åpen kategori, har informantene mine vært annerledesboende på nokså varierte måter. Foruten å delta i kunstnerkollektiv har de delt leilighet og okkupert bygårder. Noen av dem har også med tiden endt opp i ekteskap med en person av samme kjønn.

Jeg er med dette forskningsprosjektet først og fremst interessert i meningsproduksjon. Intervjuene gir oss innsyn i informantenes personlige og politiske liv, men også hvordan de tolker og fortolker egne erfaringer som skeive annerledesboende.

Under utformingen av dette prosjektet begynte jeg derfor med et enkelt spørsmål:

Hvordan konstrueres mening i skeive annerledesboende sine fortellinger om seg selv?

Denne problemstillingen førte til mange nye spørsmål, og kan derfor sies å ha oppfylt sin tilsiktede funksjon. Spørsmålets betydelige omfang ble til bry for meg, da jeg kjente på et stort ansvar som forvalter av de fortellingene mine informanter hadde gitt meg. Således ville jeg yte dem rettferdighet. Det vil jeg forsøke å gjøre her.

1.3 Tidligere forskning

Informantene i dette forskningsprosjektet har befunnet seg i finurlig posisjon, i krysningpunktet mellom to forskningsfelt som det etter min mening har vært for lite forskning på i Norge: skeiv frigjøringshistorie og fremveksten av alternative boformer i kjølvannet av studentopprøret i 1968.

I denne teksten kommer jeg ikke til å gjengi disse historiene i dyp detalj. Derimot mener jeg det er nødvendig å belyse noen av de ideologiske og historiske strømningene de skeive annerledesboende i Oslo ble del av i tiårene etter studentopprøret.

Fellesskaplige, alternative boformer kommer til uttrykk på forskjellige måter i disse tekstene. Jeg mener dette bidrar til å legitimere glideskalaen jeg plasserer noen av mine informanter på, om de så har vært husokkupanter eller deltatt i homokollektiv.

Jeg velger også i dette kapitlet å begrense meg til forskning som har vært gjennomført i Norge, om norske forhold. Videre i denne oppgaven viser jeg til internasjonale tekster som angår skeive bofellesskap i en mer generell forstand, som rettesnor for hvordan disse gjerne har artet seg.

Siden dette ikke er et veldig etablert forskningsfelt, er det i tillegg til et par tekster fra etablerte forskere særlig andre masteroppgaver som har vært nyttig i mitt arbeid. Denne tidligere forskningen kommer fra forskjellige fagdisipliner, og de fleste av dem har hatt helt andre forskningsinteresser og perspektiver enn det jeg har.

Min faglige introduksjon for feltet har i stor grad vært preget av to tekster. Tekstene betrakter kjølvannet av 1968 fra litt forskjellige ståsted. Samlet gir de meg et inntrykk av hva som kan være verdt å undersøke nærmere.

Den første av disse er *Skeive linjer i norsk historie: frå norrøn tid til i dag* av Hanne Marie Johansen. I bokens femte og sjette kapittel tar hun for seg skeiv historie i Norge etter andre verdenskrig (Johansen 2019, side 120 til 204).

Den andre teksten er Tor Egil Førlands artikkel, *'1968' in Norway: Piecemeal, Peaceful and Postmodern*, hvor han ikke bare skisserer sekstiåttergenerasjonens historie i Norge, men stiller spørsmål ved hvordan dens historie har vært forvaltet i etterkant.

Her problematiserer han blant annet noe han ser på som en uoverensstemmelse blant historikere fra sekstiåttergenerasjonen, mellom ønsket om å dokumentere og å minnes det som har hendt (Førland 2008, side 387).

Dette er en posisjon jeg gjør ytterligere rede for senere i teksten, og er i fortløpende kritisk dialog med. Ellers vektlegger Førland i sin artikkel fellesskaplige boformer til en større grad enn det Johansen gjør.

Han viser da til kvalitative forskningsprosjekter andre akademikere har gjennomført blant annerledesboende, deriblant doktorgradsarbeidet til etnologen Heidi Richardson blant alternativbønder på Holmen Gård (Førland 2008, side 388).

I egenskap av at Førlands artikkel er kort, rekker han for øvrig kun å rette et forbigående søkelys mot de annerledesboende. Selv ønsket jeg å vie hele min oppmerksomhet til dem som hadde hatt sitt virke i Oslo. Blant disse var det et navn som gikk igjen: Skippergata. Da var det også en tekst som ble spesielt betydningsfull for mitt eget arbeid.

I sin hovedfagsoppgave, *Skippergata 6/6b – et eksperiment i fellesskap*, hadde Anne Krogstad en tilgang på informanter som ikke deles av mange andre jeg kommer til å nevne her. Hun valgte nemlig deltakende observasjon som sin metode og var tidvis innom huset i løpet av okkupasjonen, som fant sted vinteren 1981.

Foruten å tilbringe tid sammen med husokkupantene, gjennomførte hun også oppfølgingsintervjuer med et lite utvalg informanter i løpet av somrene 1983 og 1984 (Krogstad 1985, side 9). Skippergata-okkupasjonen viste seg å være et felles referansepunkt for mange av informantene mine. Det ble derfor naturlig å rette mye av min oppmerksomhet mot det fremadstormende blitzmiljøet.

Marius Flater Solli viser i sin masteroppgave fra 2019, «*Ta et initiativ – Bygg en barrikade!*»: *UngMob, Blitz og 80-årenes ungdomsopprør*, til en mangel på godt samtidig fagstoff om det tidlige blitzmiljøet.

Men av disse er det verdt å merke seg Stein Holte sin mellomfagsoppgave, *Gata er vår! Huset er vårt! – Om UNGMOB og husokkupantene i Skippergata som pressgruppe fra 1981*, og Knut Houges *Har vi en framtid?: en bok om UNG MOB, gatebarn, opprør og oppkjøp fra 1982*. Her hadde forfatterne nemlig selv deltatt på aksjonen (Solli 2019, side 7 og 8).

Andre nylige masteroppgaver har også utmerket seg i sammenheng med å skulle belyse sider ved miljøet jeg ikke hadde vært kjent med tidligere. Det ble en viktig del av mine forberedelser for å gjennomføre prosjektet.

Adrien A. Wilkins mener at det i norsk akademia har vært et manglende fokus på det han kaller den «autonome venstresiden». I *Motvold – Ideologisk bakgrunn for «konfrontasjonslinja» blant militante antifascister 1990-2001* fra 2018 definerer han dette som militante strømninger på den politiske venstresiden, uten partipolitisk tilhørighet.

Han viser til Jan Holm og Inge Kvarans *Opprør!: en bok om blitzere, pønkere, politi, presse og politikere i Oslo* fra 1989, som en tidlig kilde om dette som er verdt å merke seg. Den autonome venstresiden kjennetegnes av direkte aksjon, og et mål om å bygge alternative strukturer til samfunnet utad (Wilkins 2018, side 5).

Husokkupasjon er et tydelig eksempel på dette. Wilkins viser også til sitt samarbeid med Tonje Benneche som skrev sin masteroppgave, *Ideologiske knyttnever: «konflikt mellom blitzere og nynazister på 1980- og 1990-tallet»* i 2017.

Hun har i denne teksten sett blitzmiljøets verdigrunnlag i et motsetningsforhold med de høyreekstreme strømningene i samtiden – de «dyrket frigjøringen fra etablerte sosiale normer for individet, både i form av tradisjonelle kjønnsroller, seksualitet, rus og flerkulturelt felleskap» (Benneche 2017, side 65).

Selv om flere av deltakerne i mitt eget forskningsprosjekt har vært partipolitisk aktive på ulike tidspunkt, er deres tilhørighet i blitzmiljøet nesten universell. Mellom seg har Benneche, Solli og Wilkins sammenfattet et narrativ om dette miljøet og dets forhold til både myndighetene og det høyreekstreme miljøet i Oslo over flere tiår.

Noen måneder etter jeg gjennomførte mitt eget feltarbeid i Oslo leverte Mathilde Tomine Eriksdatter Giske ved Universitetet i Agder sin masteroppgave, *Blitz – ideologer eller pøbler?: En historie om strid, anti-fascisme, maskulinitet og vold*. Her har hun gjennomført en kvalitativ analyse av skriftlige kilder, både om og fra miljøet, blant annet i lys av hegemonisk maskulinitet og gata som politisk arena (Giske 2020, side 27 og 28).

Denne forskningen har vært gjennomført med en mindre omfattende tilgang på informanter enn det blant annet Krogstad hadde. Wilkins og Benneche tematiserer skeivhet forbigående i lys av blitzmiljøets engasjement for marginaliserte grupper, heller enn den aktive deltakelsen i miljøet blant skeive mennesker.

Solli retter derimot et søkelys mot Krogstad og hans egne kilders behandling av en handlekraftig skeiv fraksjon som vokste frem under Skippergata-okkupasjonen, nemlig *Homsehuset* (Solli 2019, side 68).

Men det var ikke alle mine informanter som vanket i dette miljøet. Noen tilhørte andre politiske strømninger på venstresiden. Ellers ønsket jeg også å dra noen tematiske linjer bakover i tid, til noen av de tidlige uttrykkene for den norske sekstiåttergenerasjonens samfunnsengasjement.

Her ble Tove Solbakkens masteroppgave fra 2010, *Et sted å være: En kulturhistorisk studie av aksjonen ved Vaterland Skole, Oslo 1969*, en viktig ressurs. Hun har tatt utgangspunkt i et øyeblikk fra historien om radikale ungdomskulturer i Norge som, dog stort sett glemt i dag, har hatt mye å si for deres utvikling videre (Solbakken 2010, side 7).

Hun viser også til en mangel på gode kilder som beskriver handlingsforløpet, noe som bidro til hennes beslutning om å basere prosjektet på dybdeintervjuer med noen av dem som deltok (Solbakken 2010, side 11).

Dermed gjengir hun på sett og vis to parallelle fortellinger. Det skriftlige materialet, i form av bilder, avisartikler og annet materiale, brukes for å konstruere en «offisiell historie» som et narrativt kontrapunkt til de fortellingene deltakerne i forskningsprosjektet hennes selv gjengir (Solbakken 2010, side 13).

Ungdomsmessen på Vaterland skole, dens opplysningsvirksomhet rundt seksualitets- og kjønns mangfold (Solbakken 2010, side 51), og *Operasjon Inneligger* hvor ungdommene gikk sammen om å forandre vanskeligstilte menneskers situasjon direkte, anså jeg etter hvert som et slags tematisk startskudd (Solbakken 2010, side 65).

Jeg så i det hele tatt at varianter av slagordet, «et sted å være», var noe som gikk igjen hos alle mine informanter. På sin side tematiserer også etnologen Ingrid Birce Müftüoğlu dette i sin doktoravhandling fra 2013, *Hverdagens politikk i 1970-tallets kvinnebevegelse*. Spesielt bemerkelsesverdig er hennes gjengivelse av Kvinnehusets grunnleggelse i 1975, gjennom *Aksjon «eget rom»* (Müftüoğlu 2013, side 134).

Jeg så i utgangspunktet for meg at skeive annerledesboende kom til å ha sitt virke i historiske øyeblikk hvor interesser har sammenfalt mellom skeiv frigjøring og radikal boligpolitikk. For meg bekrefter den forbigående tematiseringen av skeive menneskers rolle i flere av disse tekstene behovet for mer forskning.

2 Teori og metode

Du kan ikke leve i verden uten å ha en ide om verden, men det er selve det å leve som skaper ideene. Du kan ikke vente på en teori, men på den annen side er du nødt til å ha en teori.

Tony Kushner, Engler i Amerika Del 2: Perestroika²

2.1 Teoretisk rammeverk

I Tony Kushners skeive storverk, *Engler i Amerika*, er det slik figuren Hannah setter ord på sitt paradoksale møte med en av teaterstykkets sentrale tematikker, dyptgripende forandring. Dette sitatet kom til å bli veldig viktig for meg i møte med feltet. Jeg tolker det som et uttrykk for en hermeneutisk tilnærming.

Etter hvert som jeg har oppdaget nye ting gjennom intervjuene som utgjør datasettet i denne masteroppgaven, har min fortolkningshorisont utvidet seg. Etter hvert som jeg har lest mer om temaet og fylt på med fagstoff, har jeg også fått nye referansepunkter for å forstå det informantene mine har fortalt. Det er denne vekslingen mellom et bredt og snevert perspektiv som har gjort hermeneutikk til et sentralt teoretisk og metodisk virkemiddel i denne teksten (Larsen 2019, side 33).

I møte med informantene har jeg handlet ut ifra en begrenset fortolkningshorisont, da jeg kun kan sies å ha vært veldig interessert i temaer som de selv er eksperter i. Jeg gikk, som hvem som helst, inn med mine fordommer, selv om jeg forsøkte å legge dem fra meg.

Jeg hadde også mine tanker om hva det teoretiske rammeverket for analysen kom til å være, samt en bevissthet rundt hva slags ideer jeg tok med meg inn i dialog med informantene. Som del av å skulle utvide min fortolkningshorisont, har jeg også valgt å reflektere over tematikkene som fremgår av datasettet i lys av skeiv litteratur som kan sies å ha vært i tiden.

Derfor har jeg valgt å ta i bruk introduksjonssitater fra kjernetekster som Gudmund Vindlands to romaner, *Stjerneskudd* og *Villskudd*, og det to-delte teaterstykket *Engler i Amerika*, der jeg mener disse tilfører noe av verdi.

² (Kushner, Engler i Amerika: Skeive fantasier rundt nasjonale temaer. Del 2: Perestroika 1994, side 224)

Førstnevnte portretterer et skeivt miljø i Norge under de radikale syttiårene, til like etter AIDS-epidemien hadde begynt å herje på begynnelsen av åttitallet. Det sistnevnte stykket reflekterer heller den harde tiden New Yorks skeive miljø sto overfor i tiåret etterpå, forankret i forfatterens egne jødiske kulturarv, fullt av mystisisme og symbolikk.

Disse virkemidlene satte nok preg på hvor utforskende jeg har tillatt meg å være i analysen av de symbolene jeg mener kommer til uttrykk i datasettet. I lys av en hermeneutisk tilnærming, og hvordan jeg anså slike symbols rolle i meningsproduksjon, var det nærliggende å støtte seg på den symbolske antropologiske tradisjonen.

Denne retningen er representert av teoretikere som Clifford Geertz. I et av de første sitatene jeg kan huske å ha lest som kulturvitenskap-student beskriver han meningsproduksjon og kultur på denne måten:

Believing, with Max Weber, that man is an animal suspended in webs of significance he himself has spun, I take culture to be those webs, and the analysis of it to be therefore not an experimental science in search of law but an interpretive one in search of meaning (Geertz 1973, side 5).

Jeg ser dannelsen av slike meningsvev i lys av kulturell materialisme. Dette perspektivet assosieres med den tidlige Birmingham-skolen, og Raymond Williams. Han mener at kulturell praksis må sees i lys av aktørenes materielle omgivelser og forhold.

Her har han hentet inspirasjon hos Karl Marx og historisk materialisme (Larsen 2019, side 25). De deler en oppfatning av den sosiale strukturen som historisk overlevert. Siden datasettet består av fortellinger, var det alltid min hensikt å ha narrativ analyse som teoretisk inngang til stoffet.

Det viktigste analytiske verktøyet i denne sammenhengen har for meg vært Victor Turners sosiale drama. Handlingsforløp i en sosial konflikt kan i lys av denne modellen tillegges en firedelt struktur (V. Turner 1974, side 35).

Begrepsapparatet rundt denne teorien har også bidratt til å belyse marginaliseringen av sosiale grupper og fremveksten av fellesskapsfølelse hos mennesker under særskilte omstendigheter Turner beskriver som «liminale», eller mellom to posisjoner (Turner 2012, side 3 og 4).

Jeg har valgt å innlemme introduksjonen av dette begrepsapparatet, og andre analytiske verktøy, i den faktiske analysen av intervju jeg har gjennomført med mine informanter. Dette var i utgangspunktet fordi jeg hadde tatt inspirasjon fra hvordan Anne Krogstad hadde integrert modellen i selve strukturen på sin egen hovedfagsoppgave.

Etter Turners modell deler nemlig Krogstad den legendariske Skippergata-okkupasjonen hun selv gjennomførte en etnografisk undersøkelse av inn i (I) de uakseptable sosiale forholdene som utløste konflikten, (II) okkupasjonen og situasjonen som utspilte seg underveis, (III) ungdommenes møte med makta, og (IV) det som skjedde med deltakerne i etterkant (Krogstad 1985, side 47).

Jeg oppdaget at en parallell forklaring av denne modellen, samt hvordan sosiale drama kan se ut til å ha artet seg i informantenes egne liv, bidro til å tilgjengeliggjøre stoffet på en måte jeg selv likte. Når vi så har utforsket hvordan det sosiale drama utspiller seg, og etableringen av liminale rom, trenger vi ytterligere verktøy for å analysere aktørenes virke i dette rommet.

I den hensikt velger jeg å ta utgangspunkt i hvordan Pierre Bourdieu har formulert sin teori om sosiale felt, sosiale aktører og hva de tar med seg inn i feltet av verdier og forkunnskaper (Bourdieu 1984, side 6). Dette utgjør en habitus. Dette åpner for en analyse tuftet på sosial og kulturell kapital, med tilhørende sosiale sanksjoner.

Blant annet viser Krogstad til hvordan hardcore-pønkerne i Skippergata 6/6B, gjennom å det å «være skitten, det å bo trangt, det å ikke få jobb pga. utseende, det å være kompromissløs», utøvde en form for sosial makt i miljøet (Krogstad 1985, side 118).

I innledningen til denne teksten definerte jeg skeivhet som en historisk kontekstbetinget kategori, da den defineres i et motsetningsforhold med det samfunnet regner som normative kjønnsidentiteter og seksuelle orienteringer. Skeivhetsbegrepet blir dermed et billedlig eksempel på en diskursivt konstruert kategori.

Michel Foucaults diskursbegrep viser til hvordan vår forståelse av konsepter er avhengig av hvordan de omtales. Det vi i samfunnet oppfatter som sant løftes frem gjennom en rekke mekanismer; et samspill mellom kunnskap og makt (Egeland 2008, side 71). På denne måten kan diskurs kategorisere grupper i samfunnet og utøve makt over dem. Makt utøves ifølge Foucault ikke bare av det vi forstår som maktpersoner i et samfunn, ovenfra og ned. Dette kaller han heller «maktens endepunkter».

Makt utøves nemlig også på mer sammensatte måter mellom aktører i samfunnet. Makt skaper subjektposisjonen man tar til motmæle gjennom, og kan dens utøvelse kan gjennom dette også bli et uttrykk for motstand (Egeland 2008, side 71).

I analysen av det subkulturelle rommet som felt, har Dick Hebdige sin videreføring av Claude Levi-Strauss sitt begrepsapparat også vært viktig for meg. I *Subculture: The Meaning of Style* tar Hebdige utgangspunkt i Levi-Strauss når han utforsker hvordan deltakere i en subkultur kombinerer og eksperimenterer med kulturelle uttrykk og symboler for å kommunisere nye semiotiske betydninger (Hebdige 1991, side 104 og 105).

Denne kombinasjonen og omdefineringen av tegn kalles «bricolage». Det er nettopp gjennom subkulturens bruk av symboler at den marker seg som annerledes fra kulturen utad, og den organiserer disse stiluttrykkene på en måte som reflekterer gruppens verdier (Hebdige 1991, side 114).

Hebdige har i sin bok rettet søkelys mot en rekke britiske subkulturer fra etterkrigstiden, med et hovedfokus på pønkerne. På sin side vektlegger Krogstad i sin hovedfagsoppgave at det blant pønkerne i Skippergata med ikke-normative seksualiteter og kjønnsuttrykk, var tvetydighet og lek med både kjønnsroller og -uttrykk som satte sitt preg på hverdagen (Krogstad 1985, side 70).

Hva angår kjønnsperformans anser jeg det derfor som fornuftig å innta et perspektiv som kan gjøre rede for de forskjellige uttrykkene Krogstad her beskriver. Judith Butler har selv tatt utgangspunkt i Foucaults diskursbegrep når hun viser til den historiske og kontekstbetingede definisjonen av kjønn. Hun bruker *drag* for å illustrere forskjellen på kjønnsidentitet, kjønnsperformans og biologisk kjønn.

Slike opptredener antyder et spenningspunkt mellom utøverens kropp og kjønnnet hen «spiller», men Butler understreker samtidig at det også da må være et spenningspunkt mellom disse og hva det er som ligger «bak» den opptredenen – en kjønnsidentitet. Lek med kjønnsuttrykk retter altså et søkelys mot aspekter ved kjønn som har blitt essensialisert eller «naturliggjort» (Butler 1999, side 187).

Det er en form for opprør. Som et eksempel på opprørsk lek med kjønnsuttrykk, er «skrullen» også et veldig sterkt eksempel som har gjort seg gjeldende i flere av mine informanternes eget virke. I sin roman, *Stjerneskudd*, beskriver Gudmund Vindland hvordan dette kan arte seg:

Å skrulle er å gi uttrykk for en holdning. Det er mer eller mindre bevisst å nedverdige og henge ut et kjønnsrollemønster man har forkasta, samt å overspille og latterliggjøre det bildet som fordommene ynder å tegne av homofile menn: Svake, feminine vesener. Skrullene tar i bruk en kvinneverole, men ikke hvilken som helst. Det er *Damerolla* som får gjennomgå. Den affekterte, falske stilen til borgerskapets Damer, med fakter og geberder og veldig dramatisk minespill. Er det noen som tror at ei slik kvinne er mer ekte som menneske enn en mann som oppfører seg på samme måten (Vindland 2018, side 160)?

I dette prosjektet har jeg brukt dataen som rettesnor for å finne frem til teoretiske perspektiver jeg har ment var passende. Om man går teoretikernes arbeid i sømmene er det ikke alle disse perspektivene som nødvendigvis er kompatible.

Dette kan minne om det sosiologen Håkon Larsen tar til orde for i sin bok, *Den Nye Kultursosiologien*. Der argumenterer han for en pragmatisk og uortodoks bruk av kulturteorier som verktøykasse, der faghistoriske motsetninger ikke trenger å utelukke deres bruk i en forskers eget empiriske prosjekt (Larsen 2019, side 18).

Men en slik åpen utforskning av de analytiske innfallsvinklene jeg har trodd at var mest fruktbare tror jeg at har gitt utslag, og jeg kan ikke se for meg en mer passende tilnærming for et utforskende prosjekt som dette.

Jeg har ønsket å eksperimentere med nye og gamle ideer; snu og vende på dem innenfor de rammene jeg i dette delkapitlet har gjort veldig generelt rede for. Og det kan jo i grunn minne litt om bricolage.

2.2 Metodisk tilnærming

Jeg har i innledningskapitlet til denne oppgaven gjort kort rede for min hensikt med prosjektet, å rette et søkelys mot meningsproduksjon hos skeive annerledesboende. Dertil ønsker jeg å gjennomføre en tematisk nærlesing av intervjuene jeg gjennomfører, med et øye for det affektive og erfaringsnære.

Det følger også av mitt eget fokus på interne kilder, eller de jeg selv har vært med å forme som forsker (Alver 1992, side 31), en vektleggelse av aktørenes egen historiefortelling. Senere tar jeg blant annet utgangspunkt i Stein Lillevoldens egen gjengivelse av Blitzmiljøets

historie fra hans artikkel, *Et spøkelse gjennom eiendomsretten*, i det elektroniske tidsskriftet *Bytopia* (Lillevolden 2013).

Jeg mener at fenomenet Førland beskriver i sin artikkel, historiske aktører som selv blir historikere, har fortsatt å utspille seg i tiårene etter studentopprøret. Jeg forstår også hvordan dette fra et rendyrket historisk perspektiv kan være ufordelaktig.

Når Wencke Mühleisen argumenterer for fellesskaplige boformer som en kampsak for feminister, er dette med utgangspunkt i lang erfaring fra slike fellesskap i hennes eget liv. Men det Førland kritiserer i sin artikkel er i grunn en manglende tydeliggjøring av disse motsetningene hos historikere.

Kritikken er tuftet på at historikernes fortolkning av hendelser de selv var delaktige i, går på bekostning av faktisitet. Den er altså kontekstbetinget, og står i et direkte motsetningsforhold med hva jeg selv ønsker fra mine informanter. Bente Gullveig Alver og Torunn Selberg har formulert disse forskjellige oppfatningene på en måte som er forenelig med hva jeg ønsker å gjøre i denne oppgaven:

Det er ikke heldig å bruke en historikers definisjon på muntlig kilde, fordi historikere og folklorister er interesserte i muntlige kilder på forskjellig måte. Historikerne ønsker først og fremst å finne frem til faktisitet, også når de bruker beretninger fra folkemunne. Dette faglige perspektiv fører til en kildekritikk med helt spesielle krav, hvor det blant annet blir viktig å ta i betraktning hva folk husker og hva de helst glemmer. Og å ta opp spørsmål om feilerindring, og om traderingsprosessens betydning som feilkilde. I eldre folkloristikk møter vi også synet på tradering som en nedbrytende prosess, blant annet fordi det var tekster man arbeidet med. I dag, hvor folklorister er opptatt av samspillet mellom tekst og kontekst, ser man på traderingsprosessen som en skapende prosess hvor viktige verdier blir kommunisert gjennom folks fortolkning av virkeligheten (Alver 1992, side 28).

Under utviklingen av dette prosjektet var det tydelig for meg at det var historiene som fremgikk av dybdeintervjuene jeg gjennomførte som skulle utgjøre datasettet i analysen min. Kvalitative forskningsintervjuer som dette struktureres gjerne etter en temaguide som forskeren på forhånd har utformet. I deres bok, *Tradisjon og Fortelling*, beskriver folkloristene Anne Eriksen og Torunn Selberg dybdeintervjuet som en «styrt samtale»:

Det er forskeren og forskningsprosjektet som avgjør hva samtalen skal dreie seg om, men samtidig er det informanten og hans eller hennes erfaringer, synspunkter, minner og fortellinger som står i sentrum, og som derfor også er med på å avgjøre hvordan intervjuet vil forløpe.» (Eriksen 2006, side 160)

På sin side beskriver D. Soyini Madison dybdeintervjuet i sin bok, *Critical Ethnography: Method, Ethics and Performance*, som et slags vindu inn i en deltakers opplevde virkelighet. Hun viser til tre overordnede kategorier av kvalitative forskningsintervjuer:

(I) Muntlig historie, som gjengir en deltakers opplevelse av historiske hendelser; (II) personlige fortellinger, eller narrative intervjuer, som viser til deltakerens tanker og følelser om erfaringer og hendelser fra eget liv; (III) temaintervju, som gir forskeren innblikk i deltakerens tanker og refleksjoner rundt bestemte tema (Madison 2005, side 35).

Hun understreker samtidig at disse overordnede intervjuformene overlapper, og dette er noe jeg selv har opplevd med intervjuene jeg har gjennomført. En tidlig utfordring i dette prosjektet har vært at temaet jeg har valgt å forske på har et nokså begrenset antall potensielle informanter.

Innledningsvis så jeg for meg at eventuelle informanter var nødt til å oppfylle noen helt konkrete krav for at det skulle være hensiktsmessig å intervju dem: (I) Informanten er på en annen måte del av det skeive miljøet, og (II) informanten har deltatt i fellesskaplige, alternative boformer.

I lys av disse kravene ble det etter hvert tydelig for meg at husokkupaspermiljøet i Oslo kom til å være bakteppe for mye av informantenes virke. Det er ikke slik at alle informantene i dette prosjektet har vært blitzere, ei heller husokkupanter, men kollektivene ser uansett ut til å ha vært tuftet på tilsvarende frihetlige idealer.

I egenskap av at dette er et utforskende prosjekt, har jeg med mine intervjuer tatt i bruk forskjellige tematiske innganger under utformingen av temaguiden. Jeg har ønsket å få et innblikk i selvforståelsen, og de særegne erfaringene til skeive ungdommer i miljøet som vokste frem rundt husokkupasjonene i Oslo.

Dertil har de tre intervjuformene Madison viser til alle vært tilstedeværende. Intervjuformen jeg i all hovedsak har tatt utgangspunkt i er det narrative intervjuet, eller den personlige fortellingen. Her er det deltakerens personlige erfaringer som står i fokus.

Samtidig er det viktig å merke seg at jeg gjennom å ha introdusert deltakeren for hva temaet er, antyder at de burde se sine erfaringer i lys av dette veldig spesifikke temaet. De påfølgende samtalenene kan dermed også være å regne som temaintervjuer om alternative boformer og skeivt samliv.

Muntlig historie gjør seg gjeldende som sjanger i deler av min egen tekst når jeg fremstiller informantenes egne opplevelser av historiske hendelser i lys av historiske aktører som har fått stor definisjonsmakt, og historisk forskning på radikale ungdomsmiljøer i Oslo etter 1968.

Informantene kan sies å ha vært historiske aktører, da de deltok i mange av hendelsene som beskrives, eller var del av miljøer som var sterkt preget av hendelsene. Jeg kan i denne sammenheng sies å innta et historisk kulturanalytisk perspektiv.

I sin bok, *Nye Kulturstudier*, ser Sørensen, Høystad, Bjurström og Vike historisk kulturanalyse i lys av den språklige vendingen, hvor «vår tilgang til fakta og historiske kjensgjerninger er språklig formidlet, og ikke løsrevet fra formidlerens perspektiv, teoretiske preferanser og personlige ståsted» (Sørensen 2010, side 115).

Jeg har valgt å dele temaguiden inn i fire deler:

(I) Deltakerens bakgrunn, med spørsmål om oppvekst og selvforståelse. (II) Kollektivtiden, med spørsmål om omstendigheter for deltakelse, materielle forhold og hverdagslige problemstillinger. (III) Politisk engasjement, med spørsmål om personlig filosofi, viktige kampsaker og hvordan tiden i kollektivet påvirket dette. (IV) Tilbakeblikk, med refleksjoner rundt demokrati, håndtering av uenigheter og hva de syntes var godt og tiltalende med bosituasjonen.

Jeg konstruerte temaguiden slik med forbehold om at jeg skulle la deltakeren vise vei, og la ting ligge dersom det ble tydelig at jeg ikke kom til å få et utfyllende svar. For den nysgjerrige leser har jeg inkludert temaguiden som Tillegg B i dette dokumentet.

I tolkningen av intervjuene som fremgår av dette spørreskjemaet, og i den videre utformingen av min metodiske fremgangsmåte, vil jeg ta i bruk en pluralistisk tilnærming. Dertil viser Clifford Geertz i *The Interpretation of Cultures* til noe han anser som en styrke ved kvalitativ metode: dens tilretteleggelse for realistisk, konkret, og ikke minst kreativ samhandling med samfunnsvitenskaplige konsepter (Geertz 1973, side 23).

I samme kapittel definerer han tykke beskrivelser som en metode for systematisk refleksjon over forskerens eget møte med etnografisk data. Det ligger altså ikke bare verdi i observasjonen som sådan, men i refleksjon og fortolkning som tilfører observerte handlinger mening (Geertz 1973, side 20).

Kvalifisert gjetning er del av denne prosessen, men mest i den forstand at det skal bidra til en prosess hvor disse gjetningene vurderes opp mot hverandre, og mot annen kunnskap om feltet. Det er dog viktig å merke seg at disse gjetningene foregår på bakgrunn av noe.

Forarbeidet i å skulle utforme et teoretisk rammeverk, og å utforske det som allerede fins av faglitteratur, er en nødvendig del av den prosessen. Dermed havner man ikke på bar bakke i møte med feltet (Geertz 1973, side 27).

Med utgangspunkt i mitt ønske om å ta i bruk tykke beskrivelser og systematisk refleksjon som del av dette forskningsprosjektet, har jeg valgt å skrive feltdagbok. Denne har jeg brukt fortløpende for å merke meg noen av de opplevelsene jeg har hatt i feltet.

Jeg har fortløpende notert meg egne refleksjoner og tanker, både under og etter hvert gjennomførte intervju. Feltdagboken har derfor til mye større grad blitt noe jeg ser kildene og datasettet i lys av, heller enn et verktøy for å utforme selve spørreskjemaet.

Da jeg reiste til Oslo var det med den hensikt å skulle gjennomføre dybdeintervjuer i hjemmene til hver deltaker. Til nøds måtte det duger med en annen plass der de ennå følte at de kunne snakke fritt. Jeg brukte en lydopptaker for å dokumentere intervjuene, og disse transkriberte jeg da jeg var kommet tilbake fra reisen.

Etter at feltarbeidet mitt var over, og jeg hadde transkribert ferdig alle intervjuene, leste jeg gjennom disse på nytt igjen. Så plukket jeg ut og kategoriserte dem under overordnede tematikker (Madison 2005, side 49). Dette var for å gi meg selv et bedre utgangspunkt for å bedømme hva som var verdt å vektlegge i analysen.

Det var spesielt i påvente av å skulle kode disse intervjuene at jeg valgte å bruke feltdagbok. At jeg dokumenterte fortløpende refleksjoner over opplevelsene jeg gjorde meg i feltet inngikk som supplerende data i den senere nærlesingen av tekst (Madison 2005, side 248). Det er denne nærlesingen som utgjør kjernen i oppgaven.

2.3 Refleksjon

Midtveis i feltarbeidet hadde jeg flyttet inn på et billig hotell like ved Pilestredet. Hadde jeg spurt mine kamerater i Oslo hadde de nok latt meg fortsette å sove på en sofa, men jeg fortalte meg selv at det var rett og rimelig at stipendet jeg hadde fått fra Skeivt Arkiv gikk til noe annet enn billetter. Jeg trengte dessuten ro.

På et eller annet nivå så jeg kanskje for meg at opplevelsen min i feltet skulle speile dem jeg så representert i intervjuene. Ja, det var i alle fall slik det føltes nå. Det var tross alt prismet jeg så alt gjennom for tiden. Så jeg forsøkte å skrive litt i feltdagboken.

Graffitian på Blitzhusets fasade får det til å virke som om bygget er i bevegelse. Porten er låst i dag, men Hausmania er ikke langt unna. Når jeg trasker forbi Westerdals sine lokaler tar jeg meg selv i å tenke at det i en by som Oslo kanskje bare er slike private institusjoner som har råd til å se fattige ut på den romantiske «New York-varehus»-måten.

Fortellingene om barnefattigdom jeg hadde hørt de siste dagene var nemlig ikke spesielt romantiske. Det var da det tikket inn en melding fra en av informantene. Jeg ble umiddelbart redd for at hen hadde begynt å tvile.

Jeg enset ikke helt hva hen egentlig skrev og tråkket litt i salaten da jeg informerte hen om at det helt og holdent var hens beslutning om de ville være med, og at det ikke var noen brysom prosess om hen ønsket å trekke seg.

«Nei, nei. Jeg ville egentlig bare at du skal fremstille meg som en ålreit person?»

Jeg må ha dratt en litt rar mine da jeg leste denne meldingen. Var det noe jeg kunne love, da? Så tok jeg meg sammen. Jeg hadde jo ingen grunn til å fremstille hen på en annen måte. Jeg forsket i utgangspunktet på disse menneskene fordi jeg beundret noe hos dem.

Da slo det meg at de etiske problemstillingene jeg egentlig sto overfor nå var av en litt annen art. Jeg kunne trygt berolige noen som for kort tid siden hadde fortalt meg livshistorien deres, og bare ønsket å bli behandlet på en empatisk måte.

Min forpliktelse som forsker var først og fremst å garantere informantenes konfidensialitet. Dette tok jeg veldig alvorlig, men miljøets størrelse og den betydelige historiske rollen enkelte av mine informanter har hatt gjorde dette vanskeligere enn jeg først så for meg.

Så jeg tok tak i det jeg følte at jeg hadde størst kontroll over, gav alle informantene psevdonymer og oppbevarte personinformasjonen jeg trengte for å vedlikeholde kontakt med dem på et annet sted enn der jeg oppbevarte dataen, lydopptak og transkripsjoner av intervjuene jeg gjennomførte med dem.

Før hvert intervju gikk jeg til anskaffelse av aktivt samtykke fra alle informanter gjennom et informasjonsbrev de selv leste og skrev under på. Noen saker som kom frem i lyset i løpet av disse intervjuene hadde sensitivt innhold, noen angikk barn og unge.

Det har vært viktig for meg å ta dette på alvor, selv om partene siden den gang er blitt voksne og gjengir fortellingene i egenskap av å være det. Noen av tredjepartene er gått bort. Jeg har også i noen tilfeller sett meg nødt til å revidere transkripsjonene for å verne om slik tredjepartsinformasjon. Jeg ville være bevisst på at jeg, som i utgangspunktet ville tolke informantene i beste mening, dermed også risikerte å presentere en versjon av handlingsforløpet som var unyansert. Informanter kan ha egeninteresse i å fremstille hendelser på en viss måte, og dette er spesielt tilfellet i saker som har sensitivt innhold, i et miljø som dette, hvor mange kjenner hverandre (Newman 2002, side 127).

På den andre siden deler flere av informantene det noen ville kalt ganske grove historier, med et smil om munnen. De er gjerne stolte av det de har oppnådd som aktivister. Og de mimrer tilbake på sin tid som skeive annerledesboende med både sårhet, glede og en grad av likegyldig selvfølgelighet. Det er jo gjerne de selv som har levd gjennom det de nå beskriver.

Dataen fra intervjuene oppbevarte jeg for øvrig på en kryptert harddisk, og før jeg i det hele tatt reiste til Oslo hadde jeg gjort overgang til en programvare for håndtering av tilfeldig genererte passord for at denne løsningen skulle være enda sikrere. Etter prosjektets ferdigstilling kommer lydfilene til å destrueres, og de transkriberte intervjuene overleveres til Skeivt Arkiv for å inngå i deres samling.

Den tidlige kodingen av data var for meg forankret i grunnfestet teori (Auerbach 2003, side 35), der jeg plukket ut relevant tekst fra de transkriberte intervjuene og brukte et kvalitativt forskningsprogram som heter NVivo for å kategorisere gjentakende ideer. Jeg har senere beveget meg i en mer refleksiv retning. På denne måten ønsket jeg å få større innsikt i hva det er som er viktig for informantene, og hva slags tematikker som var felles for samtalene våre (Auerbach 2003, side 39).

Disse tematikkene så jeg deretter i lys av hverandre, som ga meg et bedre utgangspunkt for å etablere mønster. Men min egen tilknytning til feltet var ennå til bry for meg. Dagene før jeg sjekket inn på hotellet hadde jeg sittet på benker i Slottsparken og sett for meg hvordan det kanskje kunne ha opplevdes for en ung skeiv person da dette var selve episenteret for det alternative miljøet i Oslo.

Jeg vandret gjennom byen fra Hjelmsgate 3, forbi Blitzhuset og bort til Hausmania fordi jeg var følelsesmessig investert i hvem disse menneskene var, og hvordan de opplevde verden. En kamerat jeg sov på sofaen hos noen dager før arrangerte et møte med en husokkupant på vår egen alder. Det var da jeg fikk innsyn i at en aksjon skulle gjennomføres den våren, naturligvis like etter jeg selv hadde dratt hjem. Jeg så for meg hvordan prosjektet kunne videreføres.

Da møtet var over var det videre til den neste sofaen, hos en kamerat på Grünerløkka. Det ble (vegansk) kjøttkake-middag mens alle i kollektivet høylytt kritiserte Gerhardsen-dokumentaren til Erling Borgen som sto på i bakgrunnen. Plutselig var jeg på streiftog i Oslo sitt raddis-miljø.

Jeg er selv skeiv, og jeg er politisk engasjert. En gang var jeg også annerledesboende. Jeg har, i et forsøk på å forvalte de fortellingene som er blitt gitt meg på en måte som yter dem rettferdighet, også holdt dem så høyt i hevd at det til tider ble handlingslammende.

Det var denne evinnelige problemstillingen Førland sin tekst hadde gjort meg oppmerksom på: ønsket om å dokumentere, og ønsket om å minnes det som er hendt (Førland 2008, side 387). Jeg ville være så kritisk som jeg bare kunne. Tvilen gnagde i meg. Så det var på tide å ta stilling til den på en mer kritisk måte.

I *Queer Methods and Methodologies* tar Tracy Holman Jones og Tony E. Adams til orde for en forening av skeiv teori og auto-etnografi, da begge perspektivene kan sies å innta en refleksiv, kritisk innstilling overfor forskningsfeltet. (Browne 2010, side 195). Det skaper et abstrakt, åpent og fleksibelt rom for forskeren å bevege seg i:

Within and beyond the crises of legitimation, representation and praxis, questions persist about the relationship between analysis and evocation, personal experience and larger concerns and the reason we do this work at all. Is it to advance theory and scholarship? Is it to engage in an artistic and necessarily circuitous practice? Is it to

render clean lines of inquiry and mark sure meanings and thus knowledge? Is it to change the world (Browne 2010, side 199 og 200)?

Mot slutten av boka *The Ethnographic Self as Resource*, bidrar en av redaktørene, Peter Collins, selv med en artikkel der han argumenterer for en dialogisk tilnærming i antropologien som inkorporerer auto-etnografi. Han etterlyser en mer aktiv, refleksiv bruk av «det etnografiske selvet.»

Dette er med utgangspunkt i en forståelse av selvet som narrativt konstruert gjennom bevisst eller ubevisst bearbeidelse av minner (Collins 2010, side 237). Han tar til orde for en bevisst behandling av forskerens egen opplevelse av, og dialog med feltet hen forsker på, i både innsamling og fremstilling av data (Collins 2010, side 242).

Dette bidro til å forandre mitt perspektiv på det jeg inntil da hadde sett på som laster ved min egen tilnærming til feltet. Jeg anså det også som et viktig argument for mitt valg av narrativ analyse som innfallsvinkel.

Det bidro dessuten til å tydeliggjøre min egen posisjon i forhold til feltet, da Collins gjennom denne tilnærmingen blant annet har hatt som hensikt å problematisere det enkle motsetningsforholdet mellom såkalte emiske og etiske forskningsposisjoner (Collins 2010, side 234).

I egenskap av de erfaringene jeg har gjort meg som skeiv og annerledesboende, har det nemlig til tider vært en utfordring å bedømme hvorvidt jeg var helt utenforstående eller ikke. Våren 2019 var jeg som del av mitt utvekslingsopphold ved U.C Berkeley del av et allmøtestyrt kollektiv ved navn Cloyne Court Hotel.

Som del av samvirkelaget Berkeley Student Cooperative (BSC), er dette gamle hotellet å anse som et demokratisk eksperiment som har foregått i rykk og napp over en periode på mange tiår.

Jeg gjorde meg erfaringer som forsker på eget miljø da jeg bodde i Cloyne, og jeg fikk en anledning til å reflektere over egen emisk eller etisk posisjon overfor feltet. Da jeg kom tilbake til Norge på høsten, var kontrasten stor. Støttehjulene var av, det kjærlige og intellektuelle miljøet var borte.

Opplevelsen rokket ved perspektivet mitt på noen forunderlige måter. Som «clone», fordi det var det vi kalte oss, hadde jeg alltid folk rundt meg som jeg kunne stole på, umiddelbare interesser til felles og en driv jeg ikke kan huske å ha hatt ellers i mitt voksne liv.

Jeg så for meg masteroppgaven på horisonten som et sammenliknende studium. Det var ikke slik det kom til å bli, men mine særegne referanserammer kunne ennå bli en styrke. Jeg visste at det måtte være noe å hente hos en eldre generasjon skeive folk med helt andre referanserammer, materielle omstendigheter og en fellesskaplig tilnærming jeg selv bare hadde fått smake på. Kanskje jeg kunne få litt fred da. I lys av inngangen jeg nå hadde valgt for analysen min, tok arbeidet en påfallende, nærmest orfeisk vending. Det var bare én ting som gjensto.

3 Oslo, etter 1968

3.1 Konkurrerende ideologier

Det tyvende århundre. Å herregud, verden er blitt så forferdelig gammel.

Tony Kushner, Engler i Amerika Del 1: Tusenårsriket nærmer seg³

Mühleisen viser i sitt innlegg i Klassekampen til en oppløsning av det som inntil da hadde vært den rådende samlivsmodellen med de sosiale omveltningene som kom i kjølvannet av 1968. Men som samfunn er det ikke de fellesskaplige, alternative boformene vi har tatt til oss. Tvert imot bor vi ensligere enn noensinne.

I Norge bodde det i 1960 gjennomsnittlig 3,3 personer i hver privathusholdning (Statistisk Sentralbyrå 2012). På seks tiår har dette antallet falt til 2,15 personer (Statisk Sentralbyrå 2020). Førland beskriver tiden etter studentopprøret som preget av en vilje til å agere på ideer man hadde arvet fra forhengående generasjoner som også var preget av sosiale omveltninger – «to act on a radical worldview adopted from radical parents» (Førland, 2008, side 389). Om ikke akkurat et radikalt livssyn, syns min informant Asbjørn å mene at han arvet en fellesskaplig tilnærming fra miljøet han selv vokste opp i:

Det nærmeste huset var slektsgården. Og der bodde det jo fire eller fem søsken (...) de bodde i et hus sammen hele livet, nesten (...) Min bror og jeg gikk inn og ut der hele barndommen og så hvordan de ordnet seg, rent praktisk. En av disse søsknene hadde ansvar for gårdsdriften, en annen hadde faktisk likningskontor i bygget (...) I andre enden av huset var broren hans skredder (...) Så var det min tante som var husmor (...) Her er det snakk om folk som ikke døde før de var 80-90 år. De fungerte tett sammen i alt de drev med.⁴

Blant mine informanter er Asbjørn sitt tilfelle veldig interessant. Han har inntatt en politisk og sosial posisjon som har stått i et motsetningsforhold til mange av dem jeg har intervjuet. Han har samtidig vært en pådriver og støttespiller.

³ (Kushner 1994, side 153)

⁴ Fra intervju med «Asbjørn», side 1.

Jeg la stor verdi i at det var her han valgte å begynne fortellingen sin, fordi han også utfordrer ideen om at fellesskaplige løsninger før 1968 var så veldig ikke-normative. Selv ble han del av flere allmøtestyrte kollektiv etter at han flyttet til Oslo.

Han delte ennå leilighet med noen da jeg intervjuet han. Hvor enn jeg så i leiligheten var det kunst, og når jeg i dag lytter tilbake på samtalen er det knirkingen fra rottingstolene vi satt i som gjør erindringen av stuen hans så klar for meg.

Asbjørn var født og oppvokst på bygda i Nord-Norge. Der ble han medlem av Norges Kommunistiske Parti, og drev i en lengre periode med det han kaller propagandavirksomhet for Det Norske Forbund av 1948.

Han er ikke den av mine informanter som ble tidligst med i den skeive frigjøringskampen, og hans vedvarende tilknytning til organisasjoner som ikke spilte en like stor rolle i det senere handlingsforløpet gjør hans rolle i miljøene som etter hvert utviklet seg i hovedstaden svært nyansert.

Det foregikk på denne tiden et ideologisk preget generasjonsskifte. 1968 sine sosiale revolusjoner og den internasjonale homobevegelsens radikaliserings etter Stonewall-opprøret etterlot seg nemlig spørsmål om hvorvidt det noen oppfattet som en moderat linje hos pionerorganisasjonen DNF'48 var nok lenger (Johansen 2019, side 143).

På sin side tok kampen for underprivilegerte menneskers disponeringsrett av rom i norsk offentlighet til for alvor i 1969, blant annet da gjennom *Aksjon Inneligger* på Vaterland skole (Solbakken 2010, side 6).

Allerede under forberedelsesprosessen for det som skulle bli en ungdomsmesse, hadde en boligaksjon med det formål å ivareta dem som hadde tilhold på gatene i Oslo tiltrådt. Initiativet betjente mellom 60 og 100 mennesker (Solbakken 2010, side 38).

På messen som skulle stå som en motvekt til det planlagte, kommersielle «Teenage Fair»-arrangementet, var kjønn og seksualitet blant temaene som sto på dagsorden. Hovedstadens ungdom fikk her et tidlig møte med både prevensjon og homofili (Solbakken 2010, side 51 og 52). «Et sted å være» var et kamprop som skulle runge ut i mange tiår.

Arbeidsutvalget for aksjonen hadde både søkt om lov fra Oslo kommune til å disponere Vaterland skole, og fått dette innvilget (Solbakken 2010, side 31). Aksjon Inneligger okkuperte imidlertid skolen i etterkant av arrangementet.

De ville at skolen skulle bli et fristed for ungdom. Både dette og solidaritet med dem har tilhold på gata er politiske saker som man ser spor av i senere husokkupasjoner (Solbakken 2010, side 7).

Ønsket om å sentrere *mennesket* i storbyen sto sterkt. Allerede dagen etter skolen stengte sine dører og messen var over, hadde aksjonister fra Vaterland barrikadert seg inni en bygård som lå i Karl XIIIs gate 3 (Solbakken 2010, side 77).

Her deltok også elever fra Forsøksgymnaset. I 1969 fant dessuten okkupasjonen av Hjelmsgate 3 sted. Her ble *Gateavisa* etablert, en avis som skulle ha mye å si for det voksende anarkistiske miljøet i Oslo. Hjelmsgate 3 ble dermed et nytt knutepunkt for det radikale ungdomsmiljøet i Oslo, der Slottsparken hadde vært dette tidligere (Solli 2019, side 35).

I 1970 begynte en annen av mine informanter, Petter, å vanke i dette miljøet. På den tiden var han en frihetlig anlagt homofil tenåring med en glødende interesse for musikk. Den interessen kommer ennå tydelig frem når vi prater.

Etter å ha flyttet til Oslo på permanent basis tidlig i tjuetårene var han med på okkupasjonen av Tinker'n på Skillebekk i 1974. Det kom til å bli en viktig arena for pønkemiljøet i Oslo. I 1975 okkuperte aksjonister den første av mange bygårder i Pilestredet. Da var Petter blant dem.

Det var gjennom *Gateavisa* at jeg møtte folk som ønsket å okkupere hus, så i 1975 okkuperte vi et stort hus i Pilestredet som stod tomt. Det tidligere læregutthjemmet. Vi var femti stykk som flytta inn der, og det var mer et behov for et sted å bo enn en politisk handling i det å bo i kollektiv. Det var jo for så vidt mange kollektiv i det huset, og ikke bare ett. Noen valgte å leve tosomt, mens andre valgte å ha større husholdninger.⁵

⁵ Fra intervju med «Petter», side 3.

Dette kom til å gå under navnet *Pilestredet-kommunen* (Solli 2019, 36). Stein Lillevolden skriver i en artikkel for det digitale tidsskriftet *Bytopia* at «i det hele tatt har Pilestredet vært en kjær gate for husokkupanter, med okkupasjoner i Pilestredet 28, 30a, 30b og 30c, 34, 45, 47 og 83» (Lillevolden 2013, side 5).

Det var også i 1975 at Kvinnehuset ble etablert i Rådhusgata 2 som en trygg arena for utvikling av kvinnepolitikk og -kultur (Müftüoglu 2013, side 134). Her begynte en ung lesbisk kvinne å ha sitt politiske og kunstneriske virke. Hun har jeg valgt å kalle Konstanse.

Etter å ha vokst opp i et frilynt og velstående hjem på Oslos beste vestkant, ble Konstanse del av organisasjonen *Lesbisk Bevegelse*. Der var hun en viktig initiativtaker for en rekke politiske kunstprosjekter og kollektiv. I sin artikkel utdyper Lillevolden videre om okkupasjonene som hendte i 1975.

Blant dem var to på Majorstua – Majorstuveien 7 og Schønings gate 32, hvor sistnevnte var tilholdssted for *Perleporten* (Lillevolden 2013). Dette var en anarkistisk teatergruppe som Konstanse naturligvis også var med i.

Jeg kom med i kvinnebevegelsen. Der var det mye snakk om kollektiver, og den måten å leve på (...) Denne tankegangen omkring det å bo sammen på andre måter, og å skape andre former for samfunn, var veldig oppe i tiden. Men «oppe i tiden», vi jobbet jo med det veldig seriøst. (...) Jeg var også del av *Perleporten*, som besto av anarkister. Og vi utførte en stor husokkupasjon, det var det første. I Schønings gate, hvor vi bodde, en hel gjeng med folk. I to måneder bodde vi der, en sommer. Men dette var ikke for å bo kollektivt. Selv om vi gjorde det, i aller høyeste grad. Det var for å protestere mot Oslo sin boligpolitikk, som på det tidspunktet besto av å rive en masse hus (...) Og den beslutningen ble omgjort. De fikk ikke revet det huset. De hadde dårlig argumentasjon. Men de greide det fem år senere. Kapitalen seirer.⁶

Konstanse viser her til en av de tydeligste konfliktlinjene som er kommet frem i løpet av dette forskningsprosjektet. Det rettes nemlig hard kritikk både mot myndigheter og kapitalen, men også den konkrete boligpolitikken som har blitt ført i Oslo.

⁶ Fra intervju med «Konstanse», side 3.

Lillevolden argumenterer videre for at konflikten rundt rivningen av Hammersborg skole «pekte frem mot Natt til 1. mai-opprørene fra 1978 og årene fremover, og man innså styrken i okkupasjonsvåpenet, noe som pekte fremover mot okkupasjonen av Skippergata i 1981» (Lillevolden 2013).

Like før dette var Asbjørn flyttet fra Bodø til Oslo, og delte leilighet med en kvinne som var aktiv i Lesbisk Bevegelse. Hun var også alenemor. Asbjørn var ingen husokkupant, men jobbet derimot på Oslo sitt første åpent skeive utested, Metropol.

Han understreker i likhet med Konstanse de politisk radikale verdiene som kom til uttrykk i hverdagen, men viser også til ideologiske og generasjonspregede konfliktlinjer:

Vi to hadde jo fellesmøter selv om vi bare var to. En gang i uken, hver onsdag var det fellesmøte. Hun hadde lært om flate strukturer i Lesbisk Bevegelse, og det var jo ikke måte på hvor flatt det skulle være. Hennes venninne var helt motsatt, og veldig hierarkisk. Da det endte med at vi skilte lag, ble hennes venninne en av lederne i Arbeidsgrupper for Homofil Frigjøring. Da endte det jo også med at jeg var blant dem som ekskluderte henne og gjengen hennes fra Forbundet av 1948. Det var jo en del dobbeltmedlemmer, og en svært kontroversiell affære. Det som skjedde da var jo at AKP'erne med henne i spissen kuppet AHF sånn at alle som var politisk uenig med demses – SV'erne, deriblant – meldte seg kollektivt ut. Det var 26 stykker som meldte seg ut kollektivt fra AHF, og flere hadde meldt seg ut både før og etter. På det tidspunktet ekskluderte jo også Lesbisk Bevegelse, hvor min bofelle var med, Kvinnefront-medlemmer. Det var et kvinneverksted, Sfinxa, som de lesbiske feministene drev. Der ble det vedtatt at Kvinnefronterne skulle utelukkes. Frontene var altså beinharde.⁷

Asbjørn viser i grunn her til ringvirkningene av en helt konkret hendelse. Ledelsen i Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene) utarbeidet i 1975 et *framlegg til fråsegn om homofili*. Dette dokumentet kom på avveie og ble publisert i partiavisen *Tjen Folket*. Der sto det at om enn homofili skulle tolereres i den norske arbeiderklassen, var det helt og holdent et resultat av borgerlig dekadanse.

⁷ Fra intervju med «Asbjørn», side 7.

Attpåtil skulle ikke partiet legge seg opp i at såkalte kommuniststater hadde en intern homopolitikk som omfattet å benekte fenomenets eksistens. «Fråsegna» rokket ved troen på en bred, progressiv front skeive folk kunne føle seg delaktige i (Johansen 2019, side 145).

Mange av partiets medlemmer stilte seg uforstående til at et slikt dokument i det hele tatt kunne utarbeides, dog det aldri ble vedtatt. Splittelsen mellom AHF og DNF'48 kom i 1978, da ledelsen i AHF ikke ville rette seg etter et krav fra DNF'48 sitt landsstyremøte om å skrive under på en uttalelse om at homofili er en verdifull livsform.

Dette samsvarte nemlig ikke med AKP sin politikk. De hadde fått stor innflytelse over AHF, allerede på stiftelsesmøtet, da SV-sympatisører i DNF'48 hadde brutt ut for å skape en organisasjon med litt mer radikale ambisjoner. Taktikken kom til å definere mye av AKP sitt virke (Johansen 2019, side 145).

Men for de mer frihetlig anlagte fantes det etter hvert alternativer til de to store homo-organisasjonene som kjempet om definisjonsmakt i bevegelsen.

3.2 Aksjonen som forandret alt

– *Har du truffet noen ålreit snut noen gang?*

– *Er han i politiet?*

– *Gjett 'a! Og han bor ikke i Kardemommeby*

Gudmund Vindland, Stjerneskudd⁸

Petter hadde for alvor begynt å organisere seg politisk. Han var blant initiativtakerne til Soperliga'n, og ble en fremtredende homopønker. I vår samtale gjorde han kort rede for rollen Soperliga'n fikk i det politiske landskapet.

AHF var for AKP(ml)-orientert, og vi syntes Forbundet av 1948 var for konservative. Vi ønsket en litt mer frihetlig vri, med litt mer humor, ikke minst. Så ønsket vi å vektlegge det at homo var moro! Det var ingen grunn til å (...) late som at vi var pene, unge mennesker som ikke hadde sex, og oppførte oss slik borgerlige mennesker egentlig skal – som jo var slik Forbundet ønsket å fremstille oss (...) Vi ble nektet å gå

⁸ (Vindland 2018, side 564)

i faglig første mai-tog, og gikk ikke i så mange. Vi gikk i noen åttende mars-tog også, men vi sto overfor de samme problemene. (...) Det ironiske er jo det at FRI idag står for alt vi i Soperliga'n gjorde den gang. Vi var forut vår tid. Rett og slett. Det var det vi var.⁹

De yngre informantene i dette prosjektet gir uttrykk for å ha bygget videre på denne politiske tilnærmingen. Det var på denne tiden Agnar hadde flyttet til hovedstaden. Han ble tidsvitne og bidragsyter i en husokkupasjon som kom til å bli ytterst skjellsettende for hvordan det skeive, frihetlige miljøet kom til å utvikle seg i Oslo.

Det var etter en periode som arbeidsløs, hvor jeg tjente til livets opphold ved å selge ting jeg hadde laget selv på et teppe på Karl Johan (...) Innimellom gikk jeg også og tippet penger på gaten, som veldig mange i miljøet gjorde. Jeg ble da kjent med pønkermiljøet som hang rundt Nasjonalteatret stasjon, eller nedgangen, «Nasjo» som det het den gangen. Gjennom dem ble jeg dratt inn i okkupantmiljøet. Den første ordentlige okkupasjonen jeg var med på var en ganske legendarisk okkupasjon i Skippergata 6 og 6B i Oslo sentrum – en okkupasjon hvor initiativet var tatt av en gruppe Blindern-studenter som ville lage et selvstyrt ungdomsaktivitetshus. Disse studentene kalte seg «Ung Mobilisering», men skiftet etter hvert navn til «Ungdom Mot Bøteterror» fordi det hørtes litt mindre kleint ut. Dette var i de årene der det ennå var store opptøyer i Oslo rundt natta til første mai, og mange av de av oss som hadde tilhold på gata opplevde å bli arrestert og trakassert av politiet, utelukkende for å oppholde oss på gata. Vi fikk høye bøter, og det var bakgrunnen for en serie møter og konserter for å skaffe penger til å betale bøkene med, som vi kalte «Rock Mot Bøteterror», og fra det kom også navnet inn i bildet. Det var en gruppe velskolert politisk ungdom, med bakgrunn i Blindern SU (Sosialistisk Ungdom) som tok initiativ til denne okkupasjonen. Det var i oktober 1981.¹⁰

Her kompliserer også Agnar det enkle motsetningsforholdet mellom den «autonome venstresiden» som Wilkins identifiserer i sin masteroppgave, og organisasjoner som ikke ville falt inn i en slik kategori.

⁹ Fra intervju med «Petter», side 11 og 12.

¹⁰ Fra intervju med «Agnar», side 1.

Anne Krogstad gjengir også tidlig i sin oppgave det umiddelbare handlingsforløpet ved okkupasjonen av Skippergata 6/6B. 9. oktober 1981 marsjerte 200 ungdommer til en forlatt bygård i Oslo, for så å okkupere den.

Opptøyer hadde preget natten før hver eneste første mai-markering siden 1978, og Krogstad mener at okkupasjonen var uttrykk for en konflikt mellom ungdommene i hovedstaden og politiet, så vel som lokale og statlige myndigheter (Krogstad 1985, side 7).

Skippergata-okkupasjonen var aktiv i nesten et halvt år, og Krogstad anslår at bygården huset omtrent tusen ungdommer i løpet av denne tiden. Kjernegruppen bestod av mellom 35 og 50 aktører – pønkere, militante aktivister, gatebarn og skeive folk (Krogstad 1985, side 8).

Lillevolden understreker også at en av de utløsende faktorene her var politiets tilnærming i å skulle regulere ungdom og rusavhengiges voksende tilstedeværelse rundt Slottsparken (Lillevolden 2013). Informanten jeg har kalt Tor var blant de gatebarna som deltok i Skippergata-okkupasjonen.

Han fortsatte å være del av det miljøet i årevis. Historien hans sier noe om hvor dramatiske forhold gatebarna sto overfor på denne tiden, og hva det vil si å få et sted å være. Han var femten år gammel da han kom ut til foreldrene sine. De kastet han ut hjemmefra. Etter et halvt år på gata var han innom et guttehem før han havnet på gata igjen.

Det var da han begynte med sexarbeid.

Jeg tror at min tilknytning til Blitzhuset er helt basert på det at jeg er homo. Selv om ikke Blitz egentlig har noe med homoer å gjøre, på en måte. Men det handler om at jeg var på et sted i livet hvor de tok meg inn. Hvis ikke jeg hadde vært homse, eller om foreldrene mine hadde taklet det bedre, hadde jeg sannsynligvis ikke hatt noe med dem å gjøre. Jeg hadde endt opp som en sånn SV-dude. Og det er jo ikke noe feil med det, men det hadde blitt veldig annerledes. Det var fordi jeg var uten noe nettverk, alene i Oslo. Jeg hadde ikke noe annet sted å gå. Jeg hadde ikke noe bevisst forhold til anarkisme, det var ting jeg lærte meg underveis. Nei, jeg var egentlig ganske blåst på sånn. Jeg ble tatt inn og fikk et sted å være. De var snille med meg, liksom. Så levde jeg jo også et dobbeltliv fordi jeg på den ene siden hadde 90 prosent av livet mitt blant pønkerne og i de okkuperte husene, på Blitz og sånn - men på kveldene stakk jeg jo på Metropol som var et utsted for homser. Eller BC, Boys Club, som var et mer snusket sted hvor det bare var tillatt med menn. Folk hadde sex i krokene – det var

skikkelig snuskete, liksom. Så hadde jeg jo ikke noe bevisst politisk forhold til disse tingene. Det gikk litt som det gikk.¹¹

Krogstad argumenterer for at ungdomsbevegelsen på 1980-tallet er annerledes fra sekstiåttene i den forstand at deres aktivisme ikke var intellektualisert til en like stor grad. Aktørene i den okkuperte bygården var i all hovedsak mellom 15 og 20 år gamle.

Målene deres var ikke nødvendigvis revolusjon, men oppfyllelsen av noen ganske konkrete krav. Disse omfattet blant annet det tidligere nevnte ønsket om «en plass å være». Noen av de andre kravene Krogstad viser til er rimelige boliger og jobbmuligheter – ungdommene stilte regelrett et krav om en fremtid (Krogstad 1985, side 10).

Ifølge Krogstad var deltakerne i det norske husokkupant-miljøet også opptatt av det de forstod som en villighet fra offentlighetens side, til å la Norges økonomiske vekst komme på bekostning av ungdommens levekår. Akkurat denne konflikten ble så utgangspunkt for grunnleggelsen av Ung-Mob, som var primus motor bak Skippergata-okkupasjonen.

De kalte dette «forjævlingsring» (Krogstad 1985, side 14). Et eksempel på denne «forjævlingsringa» som Krogstad bruker i teksten er at det på denne tiden ikke var nok plasser på videregående skole for de ungdommene som ønsket seg utdanning (Krogstad 1985, side 12). Konstanse sin kommentar om at «kapitalen seirer», når det bor barn på gata i Oslo og bolighaier river hus som står tomme, er et godt eksempel på «forjævlingsring»-politikk.

3.3 Blitz – «Et sted å være»

Riktig et kråkeslott var det, og de andre hadde døpt det Villa Vildensky lenger før jeg fikk se det.

Gudmund Vindland, Stjernesudd¹²

¹¹ Fra intervju med «Tor», side 15 og 16.

¹² (Vindland 2018, side 370)

Etter den kalde vinteren 1981/82 ble Skippergata-okkupasjonen avviklet i samarbeid med kommunen, og dette førte til individuelle leiekontrakter for okkupantene og etableringen av kulturhuset i Pilestredet 30c. Slik ble Blitzhuset til (Krogstad 1985, side 89).

Noen av ungdommene ble sysselsatt, andre satte i gang med nye okkupasjoner. Blant disse var en okkupasjon i Tromsøgata 8¹³, og «Vegetopia» i Stolmakergata. Skeive folk skulle ifølge Krogstad få spesielt mye å si for disse sistnevnte okkupasjonene. Krogstad beskriver det slik:

I tillegg til kjernen av de opprinnelige vegetarianerne fra Skippergata, besto Stolmakergata av transvestitter og homser. De innredet her sine lune reder med masse nips, naps og krimskrams. Det ble heklet og sydd, malt og utsmykket. De hadde egne dragshow med sminke, strutseboær, korsetter og løspupper. Hår ble farget og frisert etter smak og behag, eller etter innfall og luner. Man kunne høre Sara Leanders dype stemme flyte fra rom til rom. Siden en av transene var katolikk ble kantater spilt på pianoet, arier sunget og fadervår opplest på fransk mens nonnedrakter flagret forbi skiltet «Klinik for venæriske sykdomme» (Krogstad 1985, side 133).

Både Agnar og Tor var med på disse okkupasjonene. Det var en av mine første opplevelser av mestring under feltarbeidet da jeg satte to og to sammen, og kjente igjen katolikken det her er snakk om fra Agnar og Tor sine fortellinger. Tor viser spesielt til en hendelse jeg vier et helt delkapittel til senere i teksten.

Etter Skippergata-okkupasjonen ble Grünerløkka, Rodeløkka, Vålerenga og Kampen åsted for flere mindre beboeraksjoner. Disse var del av en protest mot gentrifiseringen som foregikk i disse bydelene (Solli 2019, side 82).

Blant aksjonistene var det flere skeive mennesker, deriblant et par som bodde i det Solli beskriver som «et kondemnert hus på “Snippen” på Rodeløkka» (Solli 2019, side 84). Lillevolden tematiserer også gentrifisering i sin artikkel. Han utdyper om de mange okkupasjonene som kom etter denne perioden.

Foruten Tromsøgata og Stolmakergata, ble det også okkupert hus i «Korsgata, Nedre gate, Øvre gate, Markveien, (...) Olaf Ryes plass, Toftes gate, Schous plass, Trondheimsveien» (Lillevolden 2013, side 9), og flere plasser i Mosseveien.

¹³ Akkurat denne bygården kom våren 2020 igjen til å bli dagsaktuell som åsted for en husokkupasjon, men det må vi komme tilbake til.

Blant de mest velorganiserte av disse var Boligaksjon-83 som fant sted i Pilestredet 45, ett år etterpå. Denne okkupasjonen ble senere også utvidet til å omfatte nabobygget, Pilestredet 47. I Pilestredet 47b fikk noen av aksjonistene leiekontrakter.

Lillevolden vier også her tid til å skrive om at «Husløses leir» var et initiativ som førte til den videre okkupasjonen av Ullevålsveien 102b og Pilestredet 83. Arbeidsløses forening ble etablert der i 1984, og ut av dette sprang Arbeidsløses Kafe som holdt til i Storgata 36. Her ble så organisasjonen Boligaksjonen etablert i 1985:

Dette medførte en rekke okkupasjoner i årene fremover, som Frognerveien 8-10, Breigata 20, Heimdalsgata 23, Borggata 14, Brinken 53, Drammensveien 165-167, Gamle Aker alders- og sykehjem i Geitmyrsveien, Langes gate 4, Grønland 30, Welhavens gate og Fyrstikkalléen (Lillevolden 2013).

I Skandinavia var det på denne tiden også utbredt med slagord som «lev på trygd», som Krogstad mener er uttrykk for at ungdom ikke var like interessert som tidligere generasjoner i selvrealisering gjennom arbeid. Blitzmiljøet satte sitt preg på bybildet, Skippergata-okkupasjonen hadde vist radikale ungdommer at det de hadde innflytelse. Og det var ikke bare arbeidsnekt som gjorde denne ungdommen ikke-normativ.

Jeg kastet meg inn i homopolitikken, og da var det ikke DNF'48, liksom. Det var Rosa Rebeller, en undergruppe av AHF, som var Arbeidsgrupper for Homofil Frigjøring. Og den var meget radikal. De ble to forbund på grunn av noe bråk i DNF. Vi var veldig «in your face», inspirert av Bøssehuset i København. I Christiania. «Snyt familien! Bli soper!». Vi likte å bruke seksualitet politisk. Vi var ikke som alle andre, og ville heller ikke være det. Det lå verdi i å være perverse avvikere. Det var jævlige gøy. Vi var ganske uglesett av mange.

Det var et leserinnlegg i Fritt Fram, forgjengeren til Blikk. «Nå må Blitzhomoene i Rosa Rebeller skjerpe seg. De ødelegger alt vi andre har bygget opp.» Og det inspirerte oss jo bare enda mer. Vi hadde ulovlige aksjoner. Vi gikk rundt på gaten om natten og sprayet vegger.¹⁴

Med dette har vi blitt gjenintrodusert for Øystein som flyttet til Oslo fra Bergen på slutten av 1980-tallet. Jeg ser utpregede paralleller til de verdiene Petter gir uttrykk for her. Litt mindre

¹⁴ Fra intervju med «Øystein», side 11 og 12.

enn ti år etter at Petter tok initiativ til å grunnlegge Soperliga'n hadde nemlig Rosa Rebeller sin spede begynnelse.

Lillevolden viser til flere okkupasjoner fra 1990-årene, deriblant Thorvald Meyers Gate 37-41 i 1990 (Lillevolden 2013, side 12), og Toftes gate 18 i 1991 (Lillevolden 2013, side 10). Sistnevnte skal ha vært preget av en generasjonsutskiftning, hvor aksjonistene som deltok ikke hadde gjort seg erfaringer fra tidligere okkupasjoner.

På denne tiden flyttet informanten jeg har kalt Dagny til Oslo. Da var hun 15 år gammel. Der ble hun raskt med i blitzmiljøet, og gjorde seg erfaringer som husokkupant da en liten gruppe aksjonerte mot Storo Gård i Sagene bydel. Likesom Konstanse før henne opplevde Dagny at aksjonen var et nederlag på sikt. Gården ble revet, og det ble bygget kjøpesenter.

Vi hadde jo ikke sjans i havet. Hva skulle vi med det huset, liksom? Vi ville jo selvfølgelig at det skulle bli kulturhus. Og det er jo en skam at de rev hovedhuset på gamle Storo gård. Men det var ikke vi som kunne reddet det, for å si det sånn (...) Jeg har aldri vært god på kompromiss. Jeg var ikke bedre på det da jeg var femten enn jeg er nå. Så det å melde seg inn i en organisasjon der man må akseptere at flertallet av og til mener noe annet enn en selv var ikke aktuelt. Så jeg endte liksom opp med å kalle meg anarko-feminist, og det gjør jeg for så vidt fremdeles (...) Antirasismen lå i beina på meg, men feminisme var nytt, og ideologi – anarkisme, kommunisme og alt det der. Å lese Rosa Luxemburg og alt slik var nytt og spennende. Så ble jeg også småengasjert i homosak. Men der også var det som akkurat hadde fått navnet LHH en kjerring-organisasjon av dimensjoner. De ville ha «partnerskap» – har du hørt noe så dølt? Hvem i all verden skal gifte seg? Så borgerlig! Ja, nei, jeg meldte meg ikke inn der heller, kan du si, men var med på noen aksjoner ungdomsorganisasjonen hadde – fikk akkurat ikke med meg Rosa Rebeller.

Før en kul organisasjon! Men så begynte vi å lage fester. Vi arrangerte det som da het Homodagene, før vi døpte det om til Skeive Dager. Var det i nittitre, nittifire? Da var vi fire syttenåringer med en personsøker, som lagde Skeive Dager. Vi hadde også tilgang til Natur og Ungdoms faksmaskin. Det gikk strålende.¹⁵

¹⁵ Fra intervju med «Dagny», side 4 og 5.

Sporene her etter den formen for aktivisme som kjennetegner både Øystein og Petter sitt virke er veldig tydelige for meg. Direkte aksjon har artet seg forskjellig, men husokkupasjon fortsatte å være et bakteppe for denne typen skeiv aktivisme.

Solli peker i sin studie av 80-årenes husokkupantmiljø, fremover mot Boligaksjonens videre fremvekst, med okkupasjonen av Hausmannsgate 40 i 1999, miljøet rundt Hausmania og den videre konflikten med Oslo kommune (Solli 2019, side 90 og 91).

Med dette beveger vi oss utenfor det tjuende århundre, og den perioden i skeive annerledesboende sin historie deltakerne i dette forskningsprosjektet kan sies å til størst grad ha satt sitt preg på.

Generasjonsskifter, ideologiske motsetninger og personlig konflikt har alle satt sitt preg på landskapet informantene i dette forskningsprosjektet bevegde seg i. Men dynamikken som oppstår mellom skeive aktivister som har vært del av forskjellige politiske strømninger er sammensatt.

Jeg vet med meg selv at jeg har en tendens til å anse forhengående generasjoner som har gjort en innsats for skeiv frigjøring, i litt svarte og hvite trekk. Når Dagny uttrykker sitt engasjement for det arbeidet Rosa Rebeller har gjort, ser jeg så mye av meg selv i det.

Det er som jeg antydte i forrige kapittel. Hadde jeg i det hele tatt gjennomført dette prosjektet om jeg ikke følte det slik? Jeg var nødt til å ta det lille oppgjøret med hvordan jeg selv anså mine informanter. For det er med både beundring og frustrasjon.

Jeg tenker på Asbjørn, med sitt høye verv i DNF'48 bak seg, som var ansvarlig for ekskluderingen av medlemmer i utbryterorganisasjoner, og hadde mangeårig engasjement i et kommunistparti. Han valgte å vie mange år av sitt liv som frivillig på Blitzhusets kjøkken.

De beinharde frontene til tross, fikk han en grenseoverskridende rolle som støttespiller for frihetlig anlagt ungdom i dette miljøet. Jeg mener dynamikken mellom disse grupperingene har utspilt seg på nokså nyanserte måter i informantenes egne liv.

4 I møte med samfunnet

4.1 Narrativ og selvforståelse

Jeg føler at pønken kom og slo ut skapdøra for veldig mange mennesker (...) Det vitaliserte ungdomsopprøret på nytt igjen (...) Vi ble på en måte fanebærere for en frihetlig homokultur som ikke hadde eksistert tidligere.

Petter¹⁶

I løpet av de første månedene hans i Oslo, dro Øystein på husfest ved Chateau Neuf, hvor ingen ringere enn Wencke Mühleisen, som den gangen var performance-kunstner, sto på scenen. Det var for øvrig ikke hun som gjorde størst inntrykk på ham.

«Helt fremme, på første rad satt et kreatur med oransje hanekam som var gredd over på siden, og klappet som dette», forteller Øystein mens han gestikulerer. Han syns å gjenleve øyeblikket i hodet sitt når han fortsetter å fortelle.

«Det var en av de mest profilerte pyntesjuka i Oslo. Jeg så på ham og tenkte: "Yes. Han er i min stamme." Så vi ble kjent, og det var helt utrolig. Da hadde jeg skjönt at her, her skulle jeg være. I Oslo.¹⁷»

I sammenheng med dette prosjektet har jeg bearbeidet mer enn åtte timer med intervjustoff, og noe av det aller første jeg la merke til var den narrative funksjonen øyeblikk som dette syntes å ha i informantenes fortellinger om seg selv. Det kommer et øyeblikk når den unge skeive står overfor store utfordringer i livet sitt, og det åpenbarer seg en ny verden av muligheter når hen blir del av et miljø som aksepterer dem.

James Clifford beskriver i sin artikkel, *On Ethnographic Allegory*, hvordan særegne former for kulturell praksis oversettes av forskeren, og blir allegoriske representasjoner for delt menneskelighet. Gjennom allegori blir beskrivelser av kulturell praksis til noe mer enn representasjon, men en moralsk ladet fortelling om hva praksisen innebærer (Clifford 1986, side 99 og 100).

¹⁶ Fra intervju med «Petter», side 15.

¹⁷ Fra intervju med «Øystein», side 11.

Et levd liv kan ikke lett oppsummeres i en fortelling, men det hindrer oss ikke i å prøve. Om man ikke selv har opplevd å finne seg til rette i et miljø på denne måten, kjenner man det kanskje igjen fra skjønnlitteraturen.

Noe av det som skiller intervjuet fra en selvbiografisk tekst, er for øvrig forskerens tilstedeværelse i dets utforming. Det er dette som gjør intervjuet til det Selberg og Alver kaller en intern kilde. Informanten forteller, og oppdager gjerne i løpet av denne prosessen, sammen med forskeren, koblinger som utgjør en sammenhengende fortelling (Clifford 1986, side 106).

Min egen tilstedeværelse i intervjuprosessen kommer kanskje best til uttrykk gjennom hvordan min temaguide har gitt fortellingene struktur. Det er for eksempel påfallende at Dagny i første omgang beskriver sin egen oppvekst som preget av de materielle forholdene hun sto overfor som skeiv minoritetsungdom i et arbeiderklassemiljø.

Hun sier at:

«Det var et ordentlig arbeiderklassestrøk hvor skolen min fylte ti år mens jeg gikk der (...) Alle kom fra alle andre steder. Det var ganske sosialt turbulent, et hardt miljø.¹⁸»

I forrige kapittel tok jeg derimot utgangspunkt i et sitat fra Asbjørn, hvor han innledningsvis beskrev sin egen barndom. Det han hadde å si om sin oppvekst blant fellesskaplig orienterte voksne tilførte nyanse til hvordan jeg selv hadde trodd at informantene anså forhengående generasjoners boformer.

Nesten alle mine informanter begynner derfor med en tilsvarende redegjørelse for egen bakgrunn, da det er dette det første åpne spørsmålet i temaguiden omhandler. Som forsker analyserer jeg for øvrig ikke bare intervjuene for å få innblikk i deltakernes subjektive opplevelse av et hendelsesforløp.

Jeg får en fortløpende rolle i samtalen som skaper mening ut av de minner, ønsker og argumenter som kommer til uttrykk i fortellingen deres (Madison 2005, side 34 og 35).

Dermed er det spesielt interessant hva informantene velger å vektlegge i en sammenheng som ellers kan sies å være så sammenliknbar.

Selv hos forskeren har det personlige narrative mer enn en enkelt viktig funksjon. Mary Louise Pratt viser i sin artikkel, *Ethnography in Common Places*, til et minneverdig første

¹⁸ Fra intervju med «Dagny», side 1.

kapittel om forskerens introduksjon for feltet som en avgjørende og tradisjonsrik del av etnografisk virke (Clifford 1986, side 31). Det er noe jeg selv benytter meg av i innledningskapitlet til denne teksten.

Det jeg har valgt å fokusere på innledningsvis, forteller leseren noe om hva de kan forvente. Innledningen kommenterer nødvendigvis på resten av teksten. Det som kommer til uttrykk i informantenes fortellinger kan også sees i lys av det de her velger å vektlegge.

Med utgangspunkt i russiske formalister som Vladimir Propp konstruerer Roland Barthes en modell for kategoriseringen av «funksjoner» i en fortelling. Han beskriver øyeblikk i en handling som korrelative og dypt meningsfulle (Barthes og Duisit 1975, side 244).

Her skiller han mellom «distributive» funksjoner og «integrative» funksjoner. Som et eksempel på en distributiv narrativ funksjon parafaserer han Anton Tsjekhov ved å vise til kjøpet av en pistol, og den påfølgende anvendelsen av denne pistolen. Det fins et kausalt forhold mellom hver enkelt av disse distributive funksjonene.

De er altså å regne som de narrative byggsteinene i en fortelling. Med den sistnevnte funksjonstypen, den integrative, viser Barthes heller til fortellertekniske grep som allusjoner og referanser til mindre håndgripelige konsepter – personlighetstrekk, tematikk og ideologi (Barthes og Duisit 1975, side 246 og 247). Gjennom en deltakers refleksjoner rundt egne erfaringer kan slike integrative funksjoner komme til uttrykk og bidra til å skape dypere mening i dybdeintervjuer.

For så å skulle anvende dette begrepsapparatet, vil jeg i lys av Dagny sin beskrivelse av egen arbeiderklassebakgrunn, vise til den integrative funksjonen i det Petter sier når han beskriver sin egen oppvekst. «Jeg var en arbeiderklassegutt som ville noe mer, men jeg har ingen skolegang å se tilbake på. Alt jeg kan har jeg lært i ettetid.»¹⁹

Der Dagny kan sies å antyde at det hun gjorde var en dyd av nødvendighet, ser Petter ut til å beskrive sitt tidlige politiske engasjement som en form for personlig uttrykk. Det Dagny her gir uttrykk for er litt mer utbredt blant informantene, og det er noe jeg kommer til å tematisere videre.

Ut ifra Asbjørn sin anekdote om hans egen familie som annerledesboende, er det derimot tydelig at han ser mye av sitt eget virke i lys av sin oppdragelse. Det er bemerkelsesverdig

¹⁹ Fra intervju med «Petter», side 2.

nok til at jeg har valgt å inkludere det tidligere i teksten. Disse tre utgangspunktene for deltakelse gir uttrykk for forskjellige habituser.

Det er akkurat i lys av en slik mangefasettert tilnærming til intervjuprosessen at jeg bet meg merke i hvordan Krogstad i sin oppgave valgte å strukturere sin gjenfortelling av Skippergata-okkupasjonen etter Victor Turners modell for sosiale drama (Krogstad 1985, side 47). I motsetning til Barthes forholder Turner sin forklaringsmodell seg veldig direkte til hvordan konflikter arter seg (V. Turner 1974, side 37).

Han anvender sosiale drama som en metafor og et analytisk verktøy hvor et handlingsforløp i retrospekt kan tillegges en struktur (V. Turner 1974, side 35). Sosiale drama oppstår når interesser og holdninger innad i en gruppe havner i et så stort motsetningsforhold at et slags oppgjør må finne sted.

Dette kan skje på forskjellige nivåer, med forskjellig grad av kompleksitet, og mellom helt forskjellige aktører i et samfunn (V. Turner 1974, side 33). I de neste delkapitlene anvender jeg blant annet Turners begrepsapparat for å analysere hvordan de skeive annerledesboende har samhandlet med samfunnet.

4.2 Skeivt samliv som sosialt drama

Jeg husker egentlig hele den perioden som en hvor jeg gikk veldig mye sulten.

Jakten på en brødskive, liksom. Jeg brukte veldig mye tid på det. Vi var oppe om nettene, og røkte mye hasj (...), så var vi rundt i containere og lette etter mat.

Tor²⁰

De fire stadiene i et sosialt drama kan oppsummeres slik: (I) Det oppstår et brudd i normgitte forhold mellom to parter i et sosialt system. (II) Krisen eskalerer, synliggjør motsetninger og sår splid mellom de to partene. (III) Det igangsettes mekanismer for å løse konflikten. (IV) Partene gjenintegreres i samfunnet, eller adskilles ytterligere (V. Turner 1974, side 38-41).

I de neste delkapitlene skal jeg blant annet anvende Turners begrepsapparat for å analysere informantenes samhandling med samfunnet. Det er gjerne ganske sent i gjengivelsen av egen

²⁰ Fra intervju med «Tor», side 6.

oppvekst at deltakerne introduserer en konflikt. Denne handler ofte, men ikke alltid, om opplevelser rundt det å komme ut som skeiv.

Beskrivelser av egen oppvekst peker gjerne også fremover mot det informantene syns å verdsette. Blant annet har Øystein dette å si om det første alternative miljøet han ble del av før han flyttet til Oslo:

Baneveien. Men da var jeg ganske ung. Jeg syntes jo at det var spennende, men også skummelt. Moren min satt i bystyret, så hun skaffet stensilmaskiner og alt mulig. Hun syntes det var veldig tøft. At akkurat jeg ble pønker var hun mer usikker på, fordi hun tenkte at da jeg gikk rundt i hullede klær, nagler og den slags, trodde folk at jeg ikke hadde det bra hjemme. Så hun var delt på det, men heiet på politikken. Og i Rockeklubben var jeg også den yngste, hvor jeg hang i et miljø der folk var eldre enn meg. Det var mye dop, men de var også veldig på å beskytte meg. Så jeg ble aldri utsatt for noe.²¹

Her er det tydelig at selv med en familie som i utgangspunktet ville være støttende, har ungdomstiden for enkelte av mine informanter vært preget av å se seg selv i et motsetningsforhold med foreldregenerasjonen og samfunnet generelt.

Det alternative miljøet tilbyr også de skeive ungdommene noe det heteronormative samfunnet ikke nødvendigvis kan gi dem – en plass hvor de kan være seg selv og føle seg ivaretatt. Denne fellesskapsfølelsen som oppstår er et viktig fenomen jeg skal belyse i neste delkapittel. Vi skimter også et tidlig eksempel på tematisering av festkultur, som har vært med å definere ungdomstiden for mange av informantene.

Hvordan kan så informantenes fortellinger sees i lys av denne forklaringsmodellen? Jeg opplever deres fortellinger rundt det å komme ut som skeive som veldig representative for hvordan modellen fungerer.

Det var først da jeg kom på folkehøyskole at jeg skjønnte at jeg var homo selv. Så kom jeg ut hjemme. Jeg slang en bok i bordet som heter «Nå som dere vet det». Jeg sa at jeg skulle komme tilbake om en time (...) Moren min taklet dårlig å snakke om følelser og slik, så det var først da jeg engasjerte meg homopolitisk at hun ble med.

²¹ Fra intervju med «Øystein», side 2.

Hun satt i bystyret for Arbeiderpartiet, og kom fra en veldig politisk familie. Så det kunne hun forholde seg til.²²

I dette tilfellet er altså Øystein sitt oppgjør med foreldrene sine et eksempel på at en norm brytes. Dette er det første steget i det sosiale drama, med en påfølgende krise hvor Øysteins forhold til sin mor til en større grad preges av avstand og konflikt. Denne krisen er det andre stadiet (V. Turner 1974, side 38).

Det er først gjennom en appell til delte interesser at dette bruddet kan «tettes igjen», og den appellen er i dette tilfellet å regne som det sosiale dramaets tredje stadium. (V. Turner 1974, side 39). Det fjerde stadiet i et sosialt drama omfatter utfallet av en konflikt, som i hovedsak vil være en gjenintegrering av de gjeldende aktørene i samfunnet som sådan, eller en ytterligere adskillelse (V. Turner 1974, side 41).

I Øysteins tilfelle er hans appell vellykket, og forholdet mellom han selv og moren hans er styrket av det. I dataen fins det naturligvis også eksempler på sosiale drama som utspiller seg på et høyere nivå. Agnar ser sine opplevelser rundt det å komme ut til foreldrene sine i lys av sitt tidlige engasjement i DNF'48, og homofobi han ble utsatt for i møte med samfunnet.

I april kom jeg tilbake og sto på stand for Forbundet av 1948 som jeg nettopp hadde meldt meg inn i. I Storgata i Ålesund, og jeg ble avbildet på baksida av Sunnmørsposten. De kunne jo ikke sette slikt på forsiden. Men det var nok til at da jeg noen dager senere skulle kjøpe røyk på den lokale bensinstasjonen, fikk jeg beskjed om å pelle meg ut. For slike som meg ville de ikke ha i butikken (...) Men det var ganske greit i forhold til familien. Moren min tenkte kanskje at det var en fase jeg gikk gjennom, mens min far sa ingenting til meg. De var i ferd med å gå fra hverandre, og hans eneste kommentar da moren min sa at jeg skulle komme på besøk med kjæresten min og at det ikke var en jente, var å se på henne og si: «Kom bare ikke her og si at også det er min skyld!»²³

Blant informantene i dette prosjektet er Agnar blant dem som gikk i dypest detalj om sitt engasjement i husokkupantmiljøet. Vårt intervju ble annerledes, i den forstand at jeg ikke rakk å spørre om bakgrunnen hans før han hadde gitt meg en utdypende oppsummering av sitt eget virke i miljøet.

²² Fra intervju med «Øystein», side 2.

²³ Fra intervju med «Agnar», side 17.

Og det var på en måte som i grunn fortalte meg mer om historien til blitzhuset enn en gjennomsnittlig artikkel om temaet ville gjort. Agnar uttrykker en tilsvarende ambivalens som Øystein rundt det å ha kommet ut til sine foreldre. Men for noen av deltakerne har det ikke vært noe rom for ambivalens.

Tor forteller utdypende om sin opplevelse av å komme ut til foreldrene sine, med noe jeg tolker som en grad av følelsmessig distanse. «Da dro jeg hjem til jul, og så fikk jeg beskjed om at sånt har vi ikke i vår familie. Da ble jeg kastet ut, første juledag. 1979 var dette.» Han sukker før han fortsetter.

Da endte jeg på gata i Oslo, i trappeoppganger og containere. Jeg ble tatt inn hos gamle prostituerte som lot meg sove på sofaen. Gamle transvestitter som syntes synd på meg, for jeg var jo en liten guttunge, før jeg til slutt ble funnet av barnevernet et halvt år etterpå. De sendte meg til et sånt guttehjem, i Biermanns Gate. Det var på vårparten, 1980.²⁴

Øystein og Agnar sine konflikter med foreldrene sine kan sies å ha endt med forandring av tingenes tilstand, og en slags gjenintegrering. Derimot var Tor ikke lenger velkommen hjemme da han kom ut.

Disse sistnevnte sitatene har jeg analysert som fullbyrdige sosiale drama, men de blir også del av et større sosialt drama. Tor sin opplevelse av å bli kastet ut hjemmefra fordi han var homofil, utgjør et første stadium i en konflikt. Den adskiller han fra samfunnet og merker han som annerledes. Konflikten fører ham inn i en sosialt prekær situasjon hvor han må sette sin lit til et voksende radikalt ungdomsmiljø i Oslo.

Forholdene Tor og Agnar sto overfor i sitt møte med livet på gaten i Oslo var forskjellige, da Agnar var eldre og fort ble del av et miljø hvor han delte de kulturelle interessene som kan sies å ha vært i tiden. Og uten å si at noen andre hadde det lett, var utfordringene for en ung hjemløs gutt mange.

Den gang var det sånn at det var et område nede ved Jernbanetorget – den gangen het det Østbanestasjonen – og der var det sånn at om man var en veldig ung mann kunne man få 50 kroner om man tok gamle menn på tissen i de bilene som sto parkert på siden der. For å overleve gjorde jeg det noen ganger.²⁵

²⁴ Fra intervju med «Tor», side 1 og 2.

²⁵ Fra intervju med «Tor», side 6.

Da Tor begynte med sexarbeid var han femten år gammel. Gjennom felles kjente var han, etter en periode på barnehjem, i likhet med Agnar også med på Skippergata-okkupasjonen. Der ble Tor introdusert for nye ideer, og fikk bli del av et miljø som ivaretok ham på en måte han ikke hadde kjent på før.

Hvorvidt deltakerne var innforstått med et større ideologisk prosjekt, var opplevelsen av å finne et inkluderende miljø i en storby for unge skeive folk ikke bare noe som oppfylte materielle behov.

Det ble oppbyggende og radikaliserende, slik Paulo Freire beskriver opplevelsen av å oppnå bevissthet rundt egne materielle forhold; å oppnå bevissthet rundt ens eget revolusjonære potensiale.

I *De Undertryktes Pedagogikk* skriver han at «radikalisering, næret av en kritisk innstilling, er alltid skapende. Sekterisme lager myter og fremmedgjør. Radikalisering er kritisk og frigjør» (Freire 1974, side 15).

Både Tor og Øystein beskriver en opplevelse tilsvarende den jeg introduserte dette kapitlet med. Det har for dem handlet om å krysse en personlig terskel og vie seg til noe. Bruddet med det de nå legger bak seg er helt reell.

De hopper ut i noe nytt, men de gjør det ikke alene. Og det er her, gjennom å bygge noe nytt sammen, at vi trer inn i det andre stadiet av Turners sosiale drama, og introduseres for fenomenet «communitas» (V. Turner 1974, side 33). Dette skal vi utforske nærmere i neste delkapittel.

4.3 Solidaritet og «communitas»

I Oslo bodde jeg veldig fort i skeive kollektiv. Det var der man fant sin «tribe», holdt på å si (...) Vi var tre stykker som hadde en performancegruppe (...) Det gikk på folkemunne under navnet «Fraggelberget»; vi så litt gærne ut, med håret strittende

ut i masse forskjellige farger.

Øystein²⁶

Første dagen i Oslo nærmer seg slutten. Jeg har sittet i sofaen og lyttet i snart to timer nå. Øystein farter frem og tilbake på kjøkkenet, koser med katten og tar livet med ro. Agnar kom hjem fra jobb for en liten halvtime siden og har satt seg godt til rette med et glass iste. Det eneste som bryter med hjemmeidyllen ser egentlig ut til å være meg. Agnar tenker.

Det oppsto en naturlig solidaritet mellom det skeive miljøet, husokkupantene og miljøer som var på siden av samfunnet den gang. Vi så at vi var i samme situasjon – utskuddene. De samfunnet ikke ville vite av, se eller ha.²⁷

Jeg har kommet til å forstå mange av de sosiale dynamikkene som kommer til uttrykk i de skeive annerledesboende sine liv gjennom Turners begrepsapparat. Sosiale utskudd, slik Agnar nå beskriver det, har gjennom bruddet jeg viser til i forrige delkapittel blitt symbolsk plassert utenfor samfunnet. Da inntar man, ifølge Turner, det han kaller en liminal, eller liminoid posisjon (Turner 2012, side 3 og 4).

Dette mellomstadiet kan arte seg som en del av den narrative forklaringsmodellen vi allerede har gjort rede for, da den forløses gjennom aktørens gjenintegrering i samfunnet eller deres ytterligere adskillelse.

Ut av denne tilstanden kan det springe «communitas», en fellesskapsfølelse som oppstår blant mennesker under særskilte omstendigheter (Turner 2012, side 4 og 5). Men grensen mellom solidaritet og denne fellesskapsfølelsen som kan sies å ha vokst frem etter hvert er litt uklar.

Victor Turners kollega og kone, Edith Turner, understreker i sin bok, *Communitas: The Anthropology of Collective Joy* et skille mellom «communitas» og solidaritet, som definert av Durkheim, da dette sistnevnte fellesskapet nødvendigvis må oppstå i konflikt med en annen gruppe (Turner 2012, side 5).

Et slikt motsetningsforhold er ikke en nødvendig forutsetning for communitas. Communitas er sterkt sosialt betinget og kan oppleves av alt fra en bedehusforsamling som opplever seg

²⁶ Fra intervju med «Øystein», side 2.

²⁷ Fra intervju med «Agnar», side 9.

fylt av den hellige ånd, til revolusjonære ungdommer i konflikt med myndigheter og politi (Turner 2012, side 86).

I det hele tatt har disse to eksemplene ifølge Turner mer til felles enn det en gjerne først skulle anta. Solidaritetens funksjon i en revolusjonær kontekst utelukker altså ikke *communitas*, og det er naturligvis spesielt interessant side for meg når jeg tar i bruk Edith og Victor Turners delte begrepsapparat i dette prosjektet.

En slik form for *communitas* assosierer Edith Turner med en sterk rettferdighetssans som i møte med undertrykkelse kan komme til uttrykk gjennom kollektiv handling, eller i noen tilfeller også vold (Turner 2012, side 91).

Hun understreker her bruken av spontane aksjoner, samt en paradoksal lykke i møte med veldig krevende situasjoner og forhold. Denne lykken fremgår av deltakelse i et prosjekt som alle de involverte har stor personlig tro på. En av de fremste eksemplene hun bruker på akkurat dette, passende nok, er den *communitas* som vokste frem under studentopprøret i Paris, 1968 (Turner 2012, side 104 og 106).

I lys av husokkupasjoners midlertidige karakter, og de skeive ungdommenes egen deltakelse i radikale subkulturer, kan man si at de var symbolsk plassert utenfor det respektable samfunnet, i en liminal posisjon. De utfordrende situasjonene de sto overfor gjennom å ha okkupert bygårder som ifølge kommunen ikke var skikket for beboelse, sto de overfor sammen. Tor beskriver det slik:

Men det jeg har lyst til å si er at det viktigste, likevel, er at selv om det er mange grusomme historier og det skjedde forferdelige ting, at folk brukte mye rusmidler og folk var helt ute, så fantes det et fellesskap, et samhold som var helt utrolig bra. Jeg hadde rett og slett ikke overlevd, om det ikke hadde vært for dette. Og jeg, personlig, slapp ganske billig unna. De var ganske snille med meg, altså (...) Vi var jo ofrene i våre egne liv på et eller annet nivå.

Vi hadde jo endt opp på gata av en eller annen grunn. Vi lærte at vi kunne gjøre noe for å forbedre vår egen situasjon. Vi kunne bryte oss inn i tomme bygårder og ta oss til rette; skape en tilværelse. Vi behøvde ikke å forholde oss til de standardløsningene

som var. Du behøvde ikke å flytte på hybel, begynne på skolen og være ordentlig. Du kunne velge helt andre løsninger. Det var det viktigste, tror jeg.²⁸

Gjennom *communitas* står deltakerne sammen, utenfor samfunnet. Situasjonen er ikke evinnelig, og resulterer nødvendigvis i en forløsning. Ved avviklingen av en okkupasjon kan deltakerne returnere til gaten der de hadde tilhold eller igangsette en ny okkupasjon.

Dette ville avvirket det liminale rommet deltakerne befant seg i, og vært et uttrykk for ytterlig adskillelse. Deltakerne kan også gjenintegreres i samfunnet, og dette skjer i en veldig direkte forstand når kommunen sysselsetter deltakere og gir dem hybler for å nedskalere konflikten dem imellom.

Som lesbiske aktivister, androgyne hippiegutter, skeive ekstrepønkere og gatebarn er informantene hverken respektable samfunnsborgere eller deltakere i en utopi som sådan. Okkupasjonens midlertidighet er nemlig innforstått, og den var igangsatt for å oppfylle deltakernes umiddelbare behov, foruten å også være et politisk uttrykk. På den ene eller den andre måten, kommer de forandret ut på andre siden av sin bosituasjon.

Gjenintegreringen av ungdommene i det «respektable» samfunnet, nyanserer også inntrykket av ungdommene som i et kompromissløst motsetningsforhold med samfunnet. Et spesielt viktig eksempel på dette er hvordan Blitzhuset ble til i det hele tatt:

Så kom våren, og dette huset, som hadde vært ille fra før av, ble enda verre. Vi manglet vann, toaletter og det meste, egentlig. I løpet av vinteren hadde særlig noen av de mindreårige brukt loftet og loftstrappen til å gjøre fra seg i. Så lenge det var isende kaldt gikk det greit, fordi alt frøs med en gang. Men da vi skjønnte at våren var i anmarsj, og at dette kom til å begynne å tine snart, fikk vi det travelt med å komme oss ut av huset. I tillegg hadde politiet hatt en taktikk den vinteren, hvor de kastet ut pønkere fra okkuperte hus andre steder i byen og ba dem gå til Skippergata. Huset var da, i løpet av vinteren, blitt ganske overfylt. Vi var som sagt gjerne femten mann på et rom, mens vi i begynnelsen var kanskje to eller tre.

De av oss som var igjen i huset dannet vår egen lille organisasjon, som vi kalte *Skippergata Idrettslag*, og gikk i dialog med Oslo kommune om en avvikling av okkupasjonen. Vi stilte krav om at alle som reelt var uten fast bopel skulle få tilbud om et sted å bo som de selv var tilfreds med, og som de hadde råd til. I tillegg skulle

²⁸ Fra intervju med «Tor», side 20.

det opprettes et eget sysselsettingsprosjekt som skulle jobbe for å skaffe dem av oss som ønsket en jobb det, men som også skulle fungere som et kompetanseutviklingsprosjekt hvor folk kunne lære ting og dermed øke sin mulighet for å få en vanlig jobb etter hvert. I tillegg krevde vi det som var den opprinnelige hensikten med huset, nemlig et eget hus som kunne være et selvstyrt ungdomsaktivitetshus. Det huset eksisterer fortsatt idag. Det heter Blitz.²⁹

Blitzhuset er ikke, og var ei heller den gang, et okkupert hus. Blitz, som ble bakteppe for mye av aktiviteten til det alternative miljøet i Oslo de neste tiårene, ble til som resultat av et kompromiss med Oslo kommune. Dette er billedlig for et sammensatt forhold de skeive annerledesboende har hatt med autoriteter, om det er politiet, myndighetene eller autoritære strømninger i samfunnet.

²⁹ Fra intervju med «Agnar», side 3.

5 Interne problemstillinger

5.1 En fabel

Hvis du hogger av deg fingeren skal du få en kasse øl av meg.

Tor³⁰

Tor tygger litt på det siste spørsmålet mitt. Vi har snakket i en time snart. Jeg er ennå ikke helt fortrolig med omgivelsene våre. Dette er det eneste intervjuet jeg har sett meg nødt til å gjennomføre utenfor en informant sitt hjem. Det kommer mye støy fra kjøkkenet på kaféen der vi sitter. Jeg håper bare at lydopptakeren plukker opp stemmen hans. «Vil du ha noe negativt eller noe positivt?» spør han. Jeg trekker litt på skuldrene. «Begge deler?» Han smiler.

Det var etter avviklingen av Skippergata-okkupasjonen. Tor hadde blitt tilegnet bopel av Oslo kommune, og delte den med en venn. På motsatt siden av gangen bodde det andre tidligere husokkupanter. De eksperimenterte mye med kjønnsuttrykk, og benevnes av Tor med både maskuline og feminine navn. Tidligere i intervjuet hadde Tor fortalt meg at: «Det var veldig få av disse, kanskje et par av dem, som ville bli kvinner. De fleste lekte bare med kjønnsuttrykk og var det vi i dag kaller *queer*.» En av disse naboene er spesielt viktig i historien han forteller nå. Jeg har valgt å kalle hen Donna.

Og han jobbet som kvinnelig prostituert. Han passerte som kvinne, for han var liten og nett – jentepen, så han kunne se ut som en dame. Vi bodde i den andre leiligheten, og så bodde Agnar oppe. Så forfalt det. Det ble mer og mer dop, mer og mer shabby – verre og verre. Så kom det noen finske pønkere som hang rundt, og de drakk mye. Det var mye alkohol og rusmidler, og ting ble skikkelig søplete. Så husker jeg at Donna sa til den ene finske pønkeren at – de drev å lekte med en øks, skjønner du – og så sa Donna til han duden at: «Hvis du hogger av deg fingeren skal du få en kasse øl av meg.» Og da la han tommelen på hoggestabben og hogget av tommelen.

Nå hadde intervjuet tatt en vending mot det litt underlige. Jeg var overrasket, men ikke skuffet. «Aha!» Jeg kunne ikke si stort annet der og da, men når jeg hører tilbake på opptaket

³⁰ Fra intervju med «Tor», side 18.

er det tydelig at jeg holder tilbake en litt nervøs latter. Tor nikker og gestikulerer. Først mimer han et hogg, og så en febrilsk bandasjering.

Og han surra sammen, blødde fælt – og det ble jo veldig grisete og ekkelt, dette her. Men så fikk han stoppet blødningen, da. Da tok Donna den fingeren, og satte noe metall – noe ståltråd gjennom fingeren, og lagde en slags øredobb! Så, hun Donna gikk rundt med fingeren til denne finske pønkeren i øret.

Tor er en god forteller, og det aner meg at han har fortalt denne historien før. Jeg tenker på hvor lett det er å la seg rive med, og falle litt ut av forskerrollen når arbeidet er så gøy som dette. Fortellingen hadde vært interessant nok om den ikke også viste seg å ha en moral:

Men det som skjedde da er jo at – man lærer så lenge man lever – det gikk jo ikke så bra for Donna heller. For den var så infisert og fæl, den fingeren, så det øret til Donna delte seg etter noen dager. Fordi det er ikke meningen at man skal gå rundt med andre folks fingre i ørene!

Så lo vi ganske godt, begge to.

Så hun fikk litt straff for sitt. For det sier jo noe om den tøffe stilen som var, og det er jo en grusom ting å si til en alkoholisert liten finsk pønker at «hvis du gjør dette, så får du ...» Han fikk jo en kasse øl, men han mistet finger! Og Donna endte på sykehuset med betent øre og sånn. Så det er en typisk røverhistorie fra den tiden. (...) Det var mye rart, altså.³¹

Denne fortellingen fremsto umiddelbart som veldig betydningsfull for meg. Den ble så billedlig for det analytiske potensialet som lå i disse intervjuene. En fullkommen pønkefabel om dop, vold og karma. Dette miljøet så ut til å speile samfunnet på forunderlige måter. Kan en slik fortelling, gjentatt og utbrodert i gitte sosiale kontekster ha hatt en sosial funksjon? Jeg hadde latt meg fascinere.

Jeg tenkte tilbake på Krogstad sin påstand om hardcore-pønkerne i Skippergata sin utøvelse av makt gjennom kompromissløshet og sjokkverdi (Krogstad 1985, side 118). Og jeg lurte på hvor kompromissløse blitzerne kunne bli.

³¹ Fra intervju med «Tor», side 18.

5.2 Autoritetsforakt og sosial makt

Rosa Rebeller var jo engasjert internasjonalt, og sloss mot Clause 28 som Margaret Thatcher innførte. Men så fikk vi et forsøk på det samme her, hvor KrF med Stensnes i spissen prøvde å innføre en regel om at man ikke skulle «promotere homoseksualitet» i skolen. Da lenket vi oss fast, og kjempet med nebb og klør.
Øystein³²

«Det er alltid noen som bestemmer.» Dagny holder thermokoppen mellom hendene sine og ser dampen stige opp. «Også på Blitz opplevde vi at den eldre garden som hadde vært med på Skippergata hadde en helt annen “standing”; en sosial makt som gjorde det veldig vanskelig for noen andre å si dem imot.»

Autoritetsforakt tematiseres fortløpende hos flere av mine informanter. Dette fremkommer allerede tydelig av uttalelser jeg viser til i forhengående kapitler. Selv om informantene var annerledesboende på forskjellige tidspunkter i egne liv og på forskjellige tidspunkt i historien, er gjenfortellingen for mange preget av ungdomstid og ungdomskultur.

Det var, til en viss grad, en ålreit maktstruktur- og fordeling, der hvor den som gjør jobben også til stor grad fikk bestemme hva jobben var og hvordan den skulle gjøres. Det er jo et godt prinsipp for å engasjere folk, gi dem autonomi og gi ungdom reell påvirkningsmulighet og makt over egne liv. Det er jeg glad for å ha vært med på, men så sier jeg også bare «til en viss grad», fordi det var noen mekanismer som ikke bare grenser til, men var fullstendig fanatiske. Noen, hva skal vi kalle dem, «influensere» i våre dager, var mer lik enn andre. Og de var voksne folk som hadde fryktelig mye makt, og ikke alltid brukte den på fornuftige måter.³³

Miljøet Dagny var del av har gjennomgående hatt ambisjoner om å gi deltakerne definisjonsmakt og råderett over egne liv. Dette er i store trekk felles for hva som har vært prosjektet gjennom informantenes deltakelse i alternative boformer.

³² Fra intervju med «Øystein», side 13.

³³ Fra intervju med «Dagny», side 7 og 8.

Som sådan har man forsøkt å innføre flate strukturer, et radikalt demokratisk system i den hensikt å avvikle hierarkier som ikke rettfærdiggjør seg selv. Men gode intensjoner har ikke alltid vært nok.

En ting var jo at allmøtet avgjorde ting, men det var ikke alltid det følte trygt å si noe på allmøtet da du var fjorten år gammel og ikke hadde vært med på Skippergata. Så kunne du bli slått med en «Hvor var du for fem år siden?» Vel, på barneskolen. Da startet vi Barnemakt, som var en organisasjon innad på Blitz, for dem under atten. Den hadde naturligvis også flat struktur.³⁴

Dagnys beskrivelse av fraksjonsdannelse i miljøet forherliger ikke Blitz sin demokratiske praksis som et eksperiment hvor det ikke ble gjort feiltrinn. Det blir gjennom dette tydelig at autoritetene ungdommene har forholdt seg til ikke bare omfatter foreldregenerasjonen de ser seg selv i et motsetningsforhold, men også eldre folk i miljøet. Men tross store problemer hun så, var det en grunn til at hun følte en sterkere tilknytning til Blitz enn andre steder:

Det var ikke bare gutter som ikke ville snakke høyt om voldtektsproblemet som var. Det var en generell holdning fra mange av dem som var eldre i miljøet, som gjerne ikke var så utsatt selv, eller bare mente at man kunne la være å drikke seg så fulle – ikke sant? Mens en del av de gutta jeg senere ikke snakker med, og noen vil gjerne fortsatt banke meg opp, var veldig omsorgsfulle og passet på, liksom. Man gikk gjerne først i demonstrasjon, rett på politiet og flyttet oss andre bakover fordi det tross alt var noen menn på to meter som skulle stå først og ta imot den julingen. Jeg har ramlet ned baktrappen på Blitz med huet først, etter å ha fått noe i drinken min. Og jeg ble passet på, det ble sett. Ingen fikk meg med seg ut derfra.³⁵

Dagny problematiserer at det er en liten gruppe folk som har fått definisjonsmakt i Blitzmiljøet, og kommer senere tilbake til en historie om da det gikk ordentlig gale. Hun ble selv del av å igangsette motvirkende tiltak mot den sosiale makten disse utøvde. Øystein viser til hvordan en tilsvarende prosess artet seg i en organisasjon Dagny gir uttrykk for at hun har stor beundring for.

Rosa Rebeller hadde ingen leder, selv om man hadde lederskikkelser. Det handlet om erfaring og ansiennitet, men i utgangspunktet var det ikke et styre med styreleder,

³⁴ Fra intervju med «Dagny», side 14.

³⁵ Fra intervju med «Dagny», side 9.

frontpersoner og slik. Det trivdes jeg med. Men det er som med Stein Lillevolden som alltid er blitt utpekt som Blitz sin leder. Det har han aldri vært. Han ble malt inn i det hjørnet av pressen, og så ble det sånn. På godt og vondt. Han var alltid først og vasket, og sist til å vaske seg ut. Så flat struktur er krevende. Jævlig krevende. Og man skal lete lenge for å finne bevegelser med ildsjeler, hvor det ikke skli ut etter en stund. Ildsjeler er vanlige folk som jobber gratis, og blir slitne. Slutter de ikke, tar de seg gjerne friheter, så blir det økonomisk bal, eller så presses de ut og blir bitre. Jeg liker flat struktur, men det er mye godt å si om ledelse.³⁶

Med utgangspunkt i denne mer nyanserte fremstillingen av Blitzmiljøets interne prosesser, er det også verdt å undersøke hvordan disse dynamikkene utspilte seg i lys av de mer atomsluttende eksterne konfliktene. Disse har blant annet omfattet foreldre, barnevernet, kommunen – og ikke minst politiet.

Vi hadde egne møter og Barnemakt-aksjoner som det ville vært vanskeligere å gjøre om man var over atten; sivile ulydighetsaksjoner hvor det var en fordel å være barn; liten og søt. Vi arrangerte passkontroll utenfor regjeringskvartalet hvor vi skjøt på alle som passerte med vannpistol om de ikke kunne vise leg. Det ble mye styr med politiet, som ikke syntes det var spesielt kjut. I dag hadde det ikke vært gøy i det hele tatt, men den gang syntes vi at det var en helt akseptabel aksjonsform. Jeg ble faktisk dømt for akkurat den aksjonen (...) Jeg har skutt på politiet med vannpistol. Han var i sivil! Jeg visste jo ikke det.³⁷

Dagny beveget seg altså som ung blitzer i et sosialt innfløkt rom med mange hensyn å ta. Før jeg undersøker nærmere de andre konfliktlinjene hun forholdt seg til, vil jeg rette et søkelys mot Agnar som her beskriver en situasjon som er billedlig for hvordan livet på gata var da han selv var i en tilsvarende situasjon som Dagny, mer enn et tiår før.

Det var del av en strategi med å «ta gata tilbake», at «gata er vår», et av våre slagord fra den tiden. Bakgrunnen for det var jo at vi opplevde at rundt natten til første mai, om to som så ut som vi gjorde sto og snakket på et gatehjørne om dagen, lenge før mørket falt, kunne vi risikere at politiet – det skjedde nesten hver gang – kom bort til

³⁶ Fra intervju med «Øystein», side 22.

³⁷ Fra intervju med «Dagny», side 15.

oss og ba oss om å spre oss. Spurte vi hvorfor, var det nok. Da ble vi arrestert og bøtelagt for å nekte å etterfølge politiets ordre.³⁸

Agnar beskriver her litt av motivasjonen for den første Skippergata-okkupasjonen. Han viser også til gata som en arena for politisk virksomhet. Han kommer i løpet av intervjuet mye tilbake til det sentrale slagordet, ønsket om «en plass å være», å få være i fred og å få være seg selv. Det er også verdt å merke seg at Agnar på flere tidspunkt beskriver ungdommenes forhold til politiet i litt lekne trekk, på en måte som kan forstås som et spill mellom katt og mus.

Det første karnevalet ble avsluttet med et stort fyrverkeri nede på Akershus. Da var vi en hardcore-gjeng som hadde bestemt oss for at vi skulle avslutte karnevalet på Slottsbakken. Så med en gang fyrverkeriet var over la vi på sprang, beinfløy, vi var vel enn førti-femti mennesker, opp forbi Haakon VII's Gate, gjennom Slottsparken og opp til Slottsbakken. Politiet som hadde fulgt oss hele dagen og vært sikker på at vi skulle finne på noe bøll, de fikk plutselig bekreftet at «Nå skjer det noe forferdelig noe. Nå skal vi ta dem.» De la på sprang etter, og det var biler – i det hele tatt. Opp foran Karl Johan-statuen i en halvsirkel, ut mot byen stod vi. Så kom svartemarja med fulle sirener oppover Slottsbakken, skrenset og dørene slo opp – politi med hjelmer, batonger og skjold. Da begynte vi å synge «Ja, vi elsker».³⁹

Her understreker Agnar makt-ubalansen på en veldig visuell og symboltung måte. Og selv om han forteller med glimt i øyet, formidler han tydelig at dette er et uttrykk for urettferdighet og forfølgelse. Ungdommene så seg selv i et motsetningsforhold med politiet, og dette er ikke den eneste historien hans som har denne tematikken.

³⁸ Fra intervju med «Agnar», side 11.

³⁹ Fra intervju med «Agnar», side 11 og 12.

5.3 Uforenelige motsetninger

Når du så har okkupert et hus, kommer gatebarna med sine sosiale problemer, sexarbeiderne med sine problemer. Det blir en smelting hvor man prøver å ta vare på hverandre. Men i lengden går det ikke, for hvem skal være sosialarbeider for hvem?

Øystein⁴⁰

Agnar ler når han forteller:

Jeg husker at en natt til første mai hadde jeg klart å skaffe meg akkreditering for SVT. Svensk TV. Det var en journalist som hadde intervjuet meg litt opp igjennom. Han hadde vært Oslo-korrespondent for SVT og SPC, og skaffet meg presseakkrediteringskort. Jeg hadde et svært skilt hvor det sto «presse» i snor rundt halsen, og leg fra SVT. Og Leif A. Lier, som var sjef for ordenspolitiet og ansvarlig for hele politiets aksjon rundt natta til første mai, fulgte alltid veldig nøye med på hva jeg gjorde. I og med at jeg kunne gå gjennom politisperringene, hvor jeg ville, brukte jeg det for alt det var verdt og fant ut hvor politiet sto oppmarsjert med hester og bilder og slikt. Jeg tok noen snarveier rundt omkring, sa fra til folk om at «nå er politiet der» og «ikke gå denne veien». På et eller annet tidspunkt, oppi krysset med Fredriks Gate og Karl Johan da jeg skulle over gata kom det en politibil, sånn – WHAM – inn foran meg, bråskrenser og så spretter døren opp. Så stikker Leif A. Lier hodet ut døra og sier «NÅ GIR DU DEG!»⁴¹

Han er kry og synes begge disse fortellingene er morsomme. Han har også et avklart antagonistisk, men medmenneskelig forhold til politiet som jeg gjenkjenner hos andre deltakere, som Dagny. Hun ble som nevnt tidligere del av miljøet på et mye senere tidspunkt. Her beskriver hun et eksempel på hvordan ungdommen forholdt seg til politiet på nittitallet:

Politiet fikk nye uniformer en gang, i nittifem eller nittifire. Et eller annet. Da ble det innkalt til allmøte på Blitz fordi noen hadde oppdaget at de nye uniformene til politiet

⁴⁰ Fra intervju med «Øystein», side 20 og 21.

⁴¹ Fra intervju med «Agnar», side 12.

ikke var flammesikre, og det betydde at vi ikke lenger kunne bruke molotov-cocktails i forsvar av huset. Vi ville jo ikke sette fyr på dem. Det var jo litt søtt.⁴²

Det ligger her en tilsvarende implisitt ufarliggjøring av det veldig betente forholdet dem imellom. Dagny bruker dette som virkemiddel for å kontrastere ungdommens forhold til politiet med deres forhold til nynazistene, som var konsekvent og voldelig. Men det er ikke bare politiet ungdommene måtte forholde seg til. På sin side var også Dagny i kontakt med barnevernet fra da hun flyttet inn i et okkupert hus som femtenåring.

Denne nymotens greia med å beskytte ungdommer? Det var ikke så mye av det. Tvert imot var vel egentlig sekstiåtter-foreldregenerasjonen min applauderende, og syntes at ungdomsopprør var bra – at min unge alder var et pluss, at jeg var moden og modig. Da hjelper det at jeg er brun, for da ser man også for seg en «ung jente gjør opprør mot patriarkalske strukturer i foreldrenes kultur»-greie som selvsagt er bullshit, men ja. Det gjorde også at hvite, norske sosionomer klappet i hendene og syntes det var helt strålende at jeg tok valgene jeg tok. De var ikke spesielt fornuftige på nittitallet.⁴³

Her kommer også etnisitet og kulturell bakgrunn inn i bildet, noe jeg vil si at er underrepresentert som størrelse i både datasettet for denne oppgaven og i feltet generelt. Med barnevernet tar møtet en mer nyansert, nedlatende form.

Dagny og Agnar sine uttrykte holdninger til politiet er veldig sammenliknbare. I sitatene fra dette kapitlet kan vi observere at forholdet til autoritet har vært preget av skepsis og forakt, men at det også til tider kan ha vært uavklart eller ambivalent. I den usikkerheten ligger det mye humor, som når Dagny skyter på politifolk i sivil med vannpistol, eller Agnar leker et «katt-og-mus»-spill med innsatsledere på demonstrasjon.

En tilsvarende autoritetsforakt utspiller seg også internt i miljøet, dog ikke alltid til den grad man skulle ønske om målet var avviklingen av sosiale hierarkier. Jeg vil senere i teksten undersøke hvordan tilsvarende dynamikker arter seg mellom generasjoner og ideologiske strømninger i de homopolitiske miljøene mine informanter var del av.

Jeg kan ikke huske om det var i (Pilestredet) 45A eller B, hvor det til slutt kom en avgjørelse om utkastning. Da sto vi, alle fra de andre husene, ute på gaten. Dette var kanskje annen juledag, eller lille julaften. Tett oppom jul, iallfall. De tvang folk til å

⁴² Fra intervju med «Dagny», side 12.

⁴³ Fra intervju med «Dagny», side 2.

bære ut alt det de eide og hadde før de måtte stable det på fortauet. Så kom folk som var bestilt av gårdseier som skulle spikre igjen alle vinduer og dører. Jeg husker at jeg tok på meg min mest myndige og strenge mine og gikk bort til en av politifolkene, en ung jente, ikke mye eldre enn meg, og spurte henne om hun var stolt av jobben sin. Akkurat da kom en av dem som bodde i huset som akkurat hadde blitt mor med et lite barn på armen, ut døren med koffert og madrass under armen. Da begynte hun å grine, politidamen. Da husker jeg at en av innsatslederne kom bort for å fjerne meg, for jeg kunne ikke stå der å provosere sånn at de begynte å grine. Jeg sa at jeg ikke trodde det var jeg som var problemet her.⁴⁴

Det mest tydelige motsetningsforholdet er for øvrig mellom de skeive ungdommene i blitzmiljøet og nazistene i Oslo. Det er i stor grad denne siden ved tilværelsen deres som har vært utforsket av forskerne jeg viser til i innledningskapitlet til denne oppgaven.

Selv om hun selv beskriver seg som anarko-feminist, problematiserer Dagny tanken om at anarkismen reelt sett hadde en samlende funksjon på Blitz. Jeg følger opp med et spørsmål: «Så det var altså ingen såkalt ideologisk renhet?» Hun rister på hodet.

Ingen renhet. Det eneste som kanskje var helt rent var kampen mot nazistene.

Nazistene var fienden (...) de prøvde jo faktisk å drepe oss. De stod i bakgårdene til folk og angrep dem med kniv, de skjøt etter oss. Det var jo en grunn til at folk hadde sterke følelser, det er ikke det.⁴⁵

Men Dagny er ikke villig til å la Blitz slippe helt unna med sin håndtering av konflikten med nazistene. Kompromissløshet kom nemlig til å kjennetegne en veldig dramatisk sak som ennå preger Blitzmiljøet i dag.

Det var en jente, hun var femten år og hang på Blitz – og igjen, dette med at den som gjør jobben også får makt. Hun jobbet seg veldig raskt opp, og fikk mye tillit. Så viste det seg at hun, samtidig som å henge på Blitz, var nazist. Hun var ikke egentlig dobbeltagent, det visste vi. Det var åpenbart, siden vi visste mye om hennes familieforhold. Dette var en forstyrret jentunge. Jeg syntes det både var veldig ukomfortabelt hvordan miljøet entydig sluttet seg til en doktrine om at det var hun som var problemet; la oss banke henne, helst drepe henne, faktisk. Ingen var villige til

⁴⁴ Fra intervju med «Agnar», side 11.

⁴⁵ Fra intervju med «Dagny», side 12.

å snakke om hva vi hadde gjort feil, hvordan vi kunne tatt bedre vare på henne, beskyttet oss selv bedre. Og er det egentlig greit at en femtenåring kan komme inn her og i løpet av et halvt år ha tilgang på alt av informasjon?⁴⁶

Dagny sin ambivalens er håndgripelig. Hun er tilsynelatende, på så mange måter, ennå investert i prosjektet «Blitz.» Det er ikke ofte bitterheten bobler til overflaten, men dette er veldig tydelig ikke hyggelig for henne å tenke på.

To år senere ringer hun meg og vil ut av nazistmiljøet. Så hjelper jeg henne ut av nazistmiljøet, og det er ingen som vil slutte å skulle banke og drepe henne. På dette tidspunktet kunne jeg for så vidt ha respektert det om de faktisk mente dette med å drepe henne. For, om du vil bekjempe nazismen må du jo enten hjelpe dem ut eller skyte dem. Og om du er villig til å skyte dem, okei. Det er greit for meg. Men de var jo ikke det. De ville bare banke henne for å ta ut sitt eget raseri. Og det er jo ganske kontraproduktivt. Fordi da kan ikke folk slutte å være nazister. Og det er sikkert greit for de folka som kan ta på seg noen andre klær, så er det ingen nazister som banker dem. Men for meg er det ganske uaktuell politikk, da.

Hun rister på hodet. Jeg ser den harde linja hun har dratt i sanden, den klare avgrensingen av akseptabel og uakseptabel behandling av mennesker som har ønsket deg vondt og handlet deretter. Det handler om prinsipp. Jeg blir akutt bevisst på manglene i informantutvalget mitt. Av alle jeg har intervjuet er hun den eneste som ikke er hvit. Det er et problem. I oppgaven, i forskningsfeltet, i miljøet.

Jeg vil helst ikke at det skal være noen nazister her, så vi må gjøre noe som faktisk blir kvitt problemet. Og på grunnlag av den uenigheten skulle de også banke meg, min daværende kjæreste og alle som ville si høyt at de var enige med oss. Og det var ikke så hyggelig, kan man si. Her kom den store forskjellen mellom Blitz og Gateavisa-miljøet til syne, da. Gateavisa-miljøet var så utrolig mye mer pragmatisk og fornuftig, fordi det var en selvfølge at om hun sluttet å være nazi skulle de slutte å banke henne, mens i Blitz-miljøet var det ikke en gang noe rom for å være uenig om det.⁴⁷

⁴⁶ Fra intervju med «Dagny», side 8

⁴⁷ Fra intervju med «Dagny», side 8 og 9.

Men det ble i grunn bare verre. Eldre folk i miljøet dysset ned reelle problem hun selv sto overfor. Men det var ennå dem i miljøet som slo ring om henne da hun trengte det. Det var visst en grunn til at hun søkte til miljøer som dette istedenfor de nokså ufornuftige nittitalls-sosionomene hun hadde kjent.

6 Filosofiske overtoner

6.1 Fortvilelse og frihet

Det var greit å være sorte får i den skeive familien. Da var vi i det minste flinke til å ta imot andre som følte seg slik.

Øystein⁴⁸

To bleke skikkelser står på scenen, det er lenker på bordet mellom dem. Revnede strømpebukser, latextruser og blod. Mye blod.

Vi drev ikke med drag, og prøvde aldri å være kvinner. Det kunne til tider bli ganske kvinnefiendtlig, ved å gjøre narr av en type kvinne. Vi var vesener. Ikke han og hun, men en annen «entity.» Et eget vesen. Det ville vi gjøre. Den tokjønnsmodellen var også slik at om du var passiv homo, så var du kjerring. Vi var mer slik at man kunne ha på seg blå øyeskygge og faktisk knulle noen, liksom. Skjønner du?⁴⁹

Jeg gjør det, i grunn. Men jeg vet ikke om jeg ennå kan fatte, fullt og helt, hvorfor dette bildet kunne ha brent seg inn på netthinnen min slik som det har. Analysen har gjennom hele dette prosjektet vært en utmerket øvelse i empati, men jeg ser resultatene kun i stykkevis.

«I et speil, i en gåte.»

Durkheim mente det ikke fantes et mer diametralt motsatt forhold enn det hellige og det profane (Larsen 2019, side 30). Håkon Larsen beskriver det slik: «Et grunnleggende trekk ved det hellige er at det profane ikke kan inngå i en relasjon til det. Hellige objekter er de ting som er beskyttet av forbud, mens profane objekter er de ting som forbundene gjelder for» (Larsen 2019, side 31).

Jeg kunne ikke annet enn å tvile på at dette kunne stemme. Ikke i dette tilfellet. Jeg prøvde å huske tilbake på den katolske transpersonen jeg kjente igjen hos Krogstad i Agnar og Tor sine fortellinger.

⁴⁸ Fra intervju med «Øystein», side 15.

⁴⁹ Fra intervju med «Øystein», side 19.

Siden en av transene var katolikk ble kantater spilt på pianoet, arier sunget og fadervår opplest på fransk mens nonnedrakter flagret forbi skiltet «Klinik for venæriske sykdomme» (Krogstad 1985, side 133).

Hen hadde rukket å bli en institusjon i miljøet, allerede i Homsehuset. Hen var etter alt å dømme i leiligheten da Donna hogget fingeren av den finske pønkeren. Hen hadde vært en «genderfluid ekstrepønker.» Men det var en blindvei. Det kapitlet var lukket, hen var ikke å få tak i.

Dette var en opptreden som var så symboltung, så bevisst grenseoverskridende. Den befant seg dessuten i et subkulturelt rom på marginene av samfunnet, der muligheten fantes for å være utprøvende og bryte tabuer.

Selv om parallellen i utgangspunktet syntes uklar, kom jeg til å tenke på den franske filosofen George Bataille, som gjennom sin lange karriere kom tilbake, igjen og igjen, til et fotografi av en henrettelse i Kina. Han så ansiktet til den henrettede, med øynene vent mot himmelen og munnen halvåpen. Bataille så religiøs, ekstatisk skrekk og erotikk (Noys 2000, side 25).

Jeg tenkte på måten Krogstad hadde formulert de interne mekanismene i miljøet jeg forsket på, for å speile samfunnets stigmatisering:

«Den stigmatiseringen de møter fra samfunnet avvises ikke, den registreres og fordøyes, hvis de gidder. Den inkluderes så i stilen, den utspilles med nøye beregning, ofte treffsikkert og genialt» (Krogstad 1985, side 119).

Hegel og Kierkegaard deler den oppfatning at mennesket er preget av motsetninger. Begge var dialektiske tenkere på hver sin måte, og jeg tenker mye på dem i sammenheng med dette prosjektet. Kierkegaard mente at vi var «en syntese av uendelighet og endelighet, av det timelige og det evige, av frihet og nødvendighet» (Kierkegaard 2016, side 25).

Frihet holdes høyt i hevd blant informantene mine. Det har vært et utpreget mål å avvikle hierarkier de har ment ikke rettferdiggjør seg selv. Jeg ville undersøke spenningspunktet mellom våre begrensinger som mennesker og det frihetlige idealet, og dette setter konklusjonene mine i forrige kapittel i nytt lys.

Engler i Amerika tematiserer mystisisme på en måte jeg selv kjente meg inspirert av. Jeg kom til å huske et sitat som i sin narrative kontekst ikke representerte det jeg ønsket, men likevel utløste en tankeprosess gjennom sin billedbruk:

Jeg hadde en bibelhistoriebok da jeg var liten. Og det var et bilde der som jeg så på tyve ganger om dagen: Jacob i brytekamp med engelen. Jeg husker egentlig ikke fortellingen, eller grunnen til brytekampen, bare bildet. Jacob er ung og sterk. Engelen er ... en vakker mann med gyllent hår, og vinger selvfølgelig. Jeg drømmer om det fremdeles. Ofte. Jeg er ... Det er meg. Som er i denne ville og urettferdige kampen. Engelen er ikke menneskelig og gir ikke etter for noe, så hvordan kan et menneske vinne, hva slags kamp er det egentlig? Det er bare urettferdig. Å tape betyr at sjelen din blir kastet i støvet og hjertet ditt revet vekk fra Guds. Men du kan ikke annet enn å tape (Kushner 1994, side 68).

Hos Kierkegaard er fortvilelsen noe man ikke unnslipper. Man blir aldri helt fri, i egenskap av begrensningene man har, det uforenelige motsetningsforholdet det er å være menneske. Friheten er et ideal man aldri helt når opp til.

Blodet blir som stigmata, knytter skikkelsene på scenen til martyrdød og Jesu lidelse. Om ikke annet, et offerlam. Det speiler samfunnets forakt tilbake i et sammensurium av smerte, sex og åndelighet. Tilsynelatende likt det Bataille kalte en grense-opplevelse, det ultimate frihetlige uttrykk (Noys 2000, side 66).

Om en overskridelse av det hellige og profane ikke er mulig, har jeg vært vitne til et mirakel.

6.2 Heteronorm og homonorm

Det er ikke mitt ansvar som aktivist eller som menneske å sørge for å opprettholde illusjonen om at skeivinger er så ordentlige. Vi er jo ikke det! Vi har ikke lyst.

Øystein⁵⁰

Petter stopper et øyeblikk og ser ut vinduet. Snart brenner sigaretten opp fra innsiden, og den porøse asken stikker ut som en liten grå søyle mellom fingrene hans. Han kvikner til og stumper den. Bak han henger LP-er fra skeive norske pønkeband. Han hadde vært blant initiativtakerne til den frihetlige homo-organisasjonen Soperliga'n, og snakker med stor frustrasjon om DNF'48 og hva de representerte for han på den tiden. «De var imot David

⁵⁰ Fra intervju med «Øystein», side 12.

Bowie og Lou Reed, skjønner?» Jeg trekker på skuldrene og svarer han: «Hvor er moroa i det?» Han tenner en røyk til. «Det er ikke noe moro i det hele tatt.» Soperliga'n er blant de tidligste av disse radikale, frihetlige homo-organisasjonene noen av mine informanter ble del av. Petter var homopønker og startet okkupantkarrieren sin på Tinker'n i 1975. «Det var nok mest jeg som lå med gutta der», sier han og smiler. Petter definerte seg som i et motsetningsforhold med den eldre generasjonen homo-aktivister. Han uttrykker samtidig forståelse for at det for tidligere generasjoner homo-aktivister ikke nødvendigvis var overskudd for moro av det slaget.

På sett og vis skjønner jeg jo det at for å få til den avkriminaliseringen i 1972 – den gang, i det politiske miljøet som fantes – det var jo i et ekstremt moralistisk samfunn viktig for dem å neddempe det som egentlig var essensen av Metropol og homolivet i byen, nemlig sex. Det måtte dempes, og da kom parolene om at «homofile ser ut som folk flest.» Ja vel? Folk flest ser forskjellige ut. Men i dette lå jo det å skulle fjerne seg fra skrullene! Man ønsket å skape et inntrykk av at det å se heterofil ut var bedre enn å se ut som en skrulle, om du skjønner. Det syntes ikke vi var noe greit. For oss var det viktig at det vi var og sto for var verdifullt i seg selv. Det var ekstremt progressivt på den tiden. Og vi var ikke likt spesielt godt i noen av leirene for det vi drev med.⁵¹

Øystein bygger videre på denne tematikken i vårt intervju. Hos han, som var mangeårig aktivist i Rosa Rebeller, kan jeg se spor etter tilnærmingen Petter selv hadde til homo-aktivisme i tiårene før Øystein kom til byen.

Altså, det er jo så sært at homoer begynner å kjeft på deg fordi du bruker direkte aksjon. Stonewall kom ikke til gjennom lobbyvirksomhet! Det var faktiske gatekamper, og det er alltid demonstrasjoner, protester og folkelig opprør som har ført til endring. Det er jo ikke slik at vi har sittet tålmodig og ventet på politikere.⁵²

Det var denne mer militante innstillingen Øystein mener gjorde Blitz til et tilgjengelig miljø for unge skeive folk. Petter og Øystein har nokså forskjellige sosiale bakgrunner, men har foruten pønke-estetikken også holdt mange av de samme idealene høyt i hevd.

⁵¹ Fra intervju med «Petter», side 11 og 12.

⁵² Fra intervju med «Øystein», side 18.

Det handlet om utenforskap, å omfavne utenforskap, og å være et alternativ til heteronormen – men også homonormen! Vi så at det utviklet seg en homonorm, med at vi skulle være som alle andre. Og hvis noen da kom og brøt med det bildet, ble man uglesett. Det er sånn Blitz alltid har vært del av homokampen så lenge de har eksistert, fordi det var et åpent hus for «freaksa!» Fra den gangen man kalte det «transer», så gikk jo de heller på Blitz enn på homo-utestedene fordi der ble de uglesett, sett ned på. Og var man SM-er var det lettere å gå på Blitz enn på et mer streit homosted. Man bryter med det bildet som handler om at vi skal være som alle andre. Det har vært veldig viktig at folk skulle få være så særegne de ville være.⁵³

Samtidig merker han seg en tendens innad i alternative miljøer til å gjenskape dynamikker man ser i samfunnet utad. Selv har jeg tenkt på det litt som et morohus-speil, der dynamikker kan være styrket eller svekket på uforutsigbare måter.

Subkulturer har for liten evne til å se på seg selv, at de også får normer som folk må forholde seg til. Det blir til en uniformering, en codex for hvordan man skal oppføre seg. Ja, jeg syns det er sunt å se på de tingene, for det vil jo oppstå uansett. Tenk på SM-miljøet, da, som liksom skal være så fritt og alternativt. De har noen jævlig strenge dresskoder som er ganske ekskluderende. Blitz er også ekskluderende for veldig mange, for der er det også en sjargong, en stil som andre mennesker gjerne føler at blir fremmedgjørende. Så kommer man inn, blir sett rart på om man har på seg veldig streite klær. Da utøver man jo på en måte noe av de samme normene man protesterer mot.⁵⁴

Det er interessant at Øystein her peker på både Blitz og det sadomasokistiske homsemiljøet som preget av en tendens til å speile samfunnet på denne måten. De kan også ifølge Øystein ha en tendens til å bli for komfortable og likegyldige i sin innforståtte progressive posisjon:

Jeg har noen transvenner som okkuperte Blitz for ikke så lenge siden. To år siden. Og når det miljøet opplever å bli okkupert fordi noen transaktivister mente at Blitz var transfobt og et utrygt miljø? Jeg var på et allmøte der, og da begynte en runde med navn og ønsket pronomen. Allerede da begynte fleipingen, så der satt vi som outsiders. «Er ikke så viktig for meg, liksom.» Folk snakket og snakket, mest blant disse pønkeguttene. Etter en time klarte jeg ikke å holde kjeft lenger. Jeg tok ordet og

⁵³ Fra intervju med «Øystein», side 12.

⁵⁴ Fra intervju med «Øystein», side 7.

sa at: «Det er jævlig tydelig hvor privilegerte folk er her når dere kan vitse med noe som kjønnsidentitet, at det ikke er viktig, når det sitter okkupanter her som føler seg truet på bakgrunn av kjønnsidentitet og uttrykk. Ikke en av dem har tatt ordet hele denne timen. Det er bare dere som er sure og sier no'.» Det sier noe om stemningen. Det går på automatikk her, at man tror at Blitz er en «safe space» fordi det *skal* være det. Det fins ikke slike safe spaces. Whatsoever. Det fins plasser der man jobber for å skape trygge arenaer, men det vil aldri være en helt trygg arena. Det er en håpløs illusjon å tro at det fins. Derfor må man hele tiden snakke om det – hele tiden ta de ubehagelige samtalene.⁵⁵

Skapelse og vedlikehold av trygge rom for marginaliserte mennesker er ikke selvsagt. Samtidig er det verdt å merke seg at Øystein sin generasjon med aktivister som var fremadstormende på nittitallet var den første som hadde et skeivhetsbegrep som er direkte sammenliknbart med det vi har i dag. Dette har vi gjort rede for tidligere i teksten. Om vi så aksepterer et diskursivt konstruert kjønn- og skeivhetsbegrep, er det kanskje ikke så rart at de ideologiske og generasjonspregede frontene blir så steile.

Jeg opplever for eksempel at det er vanlig i dag å snakke om legitimitet, eller «validity», men i lys av en kjønn- og skeivhetsdiskurs som risikerer å over tid definere noen inn eller ut av en kategori de har blitt fortrolige med over et langt liv, føles det ikke nødvendigvis for dem som et spørsmål om legitimitet. Fordi diskursen former vår virkelighetsoppfatning, blir det snarere et spørsmål om eksistens.

⁵⁵ Fra intervju med «Øystein», side 23.

6.3 Familien er død. Lenge leve familien!

Kan man, eller kan man ikke velge? Er blod tykkere enn vann? Fordi jeg skulle snakke med deg idag, har jeg tenkt på det. Og det tror jeg ikke det er.

Konstanse⁵⁶

«Det er mitt store argument! Kjernefamilien er for spinkel. Det er en for liten enhet, uten krefter. Det er ikke nok mennesker du kan stole på.⁵⁷» Konstanse kommer tilbake til dette argumentet mer enn en gang i løpet av samtalen vår.

Hun har valgt å videreføre noen av de fellesskaplige løsningene fra sin ungdom til nåværende bosituasjon. «Det er et kollektiv du sitter i nå, og det er ikke tilfeldig.» Vi sitter på kjøkkenet i leiligheten hun og kona hennes oppdrar barn i sammen. Alle som bor i bygningen, eier den også i fellesskap.

Etter mange år i lesbiske kunstnerkollektiv valgte Konstanse å gå sammen med en gruppe kunstnervenner fra Oslo sitt film- og teatermiljø om denne fikse løsningen. Dette antyder en holdning som kan sies å sammenfatte mye av det som har kommet før i historien hennes. Den virker for meg tilnærmet noe slik som et «ja takk, begge deler».

Det er en samlivssynkretisme man også ser hos Asbjørn som valgte å bruke sin oppvekst på familiegården med sine grandonkler og -tanter i fellesskaplig generasjonsbolig, som rammefortelling for sin egen alternative boligsituasjon som del av homobevegelsen på syttitallet. Informantene tenker og føler mye rundt forholdene sine til valgt, og biologisk familie.

De to første årene jeg bodde i Oslo bodde jeg sammen med en lesbisk jente som jeg kjente fra Bodø, som hadde en sønn som var fire år gammel da jeg flyttet inn (...)
Hun stod frem som mor og lesbisk. Det var i 1975 eller 76, og det er rart å tenke på, for på det tidspunktet var det enda kontroversielt å være homofil og forelder. Man fikk trøbbel med dette i tilfelle man skulle gjennom en skilsmisseprosess eller hva

⁵⁶ Fra intervju med «Konstanse», side 12.

⁵⁷ Fra intervju med «Konstanse», side 6.

som helst. Det var jo ikke noe bra. Samtidig oppdaget vi jo i arkivet fra Forbundet av 1948, at vi jo hadde utrolig mange lesber og homser som hadde barn!⁵⁸

I sin masteroppgave fra 2016, *Attråverdige fellesskap? Familieforståing i homorørsla 1973-2008*, gjør Birger Berge rede for en rekke historisk kontekstbetingede familieforståelser i homobevegelsen.

Blant disse åpner syttitallets radikale familiekritikk opp for en forståelse av familien som et valgt, tett sammenknyttet fellesskap av mennesker, med eller uten normative kjennetegn hentet fra den tradisjonelle kjernefamilien, som barn og (heterofil) romantikk (Berge 2016, side 62).

Et slikt tilfelle Berge tar utgangspunkt i, «Anne-M», er det interessant å se både Asbjørn og Konstanse sine familieforståelser i lys av. Hun ville nemlig synliggjøre *lesbiske familier*, og at å bryte med det hun anså som en undertrykkende kjernefamilie ikke var til noe skade for barn (Berge 2016, side 63). Tvert imot.

Asbjørn og Konstanse er ikke de eneste av informantene som i løpet av denne tiden i livet sitt kan sies å ha blitt del av familie-strukturer som er å regne som ikke-normative. Øystein beskriver dynamikken som oppsto i kollektivene sine som familiær, uten å egentlig ilegge det noe romantikk:

«Nancy Reagan Mansion» var det vi kalte det, og det var også veldig skeivt. Det ble en trygghet, en familie som gjorde alt det en tradisjonell familie gjerne gjør sammen: Feirer høytider sammen, krangler, lager vaskelister og slik tøys som vi til slutt opphevet. Så, ja. Det blir en familie. Så skal det også sies at det gjerne er sjelden man har kontakt med folk man bodde i kollektiv med etter at man har flyttet fra hverandre, fordi det blir så mange konflikter. Men de gangene det funker er det veldig bra – og så er det vel begrenset hvor mye kontakt man har med familie også, ikke sant?⁵⁹

Øystein, som er betydelig yngre enn Asbjørn og Konstanse, kan her virke som at han gir uttrykk for en mer hverdagslig forståelse av familiebegrepet som allusjon til nære vennskap. Samtidig vil jeg med utgangspunkt i hans videre tematisering av familie, argumentere for at han her gir uttrykk for noe familieforståelse som er beslektet den tidligere nevnte formen.

⁵⁸ Fra intervju med «Asbjørn», side 5.

⁵⁹ Fra intervju med «Øystein», side 4.

Det ligger en latent spenning i dette begrepet for mange av informantene. Dagny som da vi gjennomførte intervjuet i 2020 selv var gift med en kvinne og hadde barn, husker tilbake med et smil på en tid da hun ikke var like overbevist. «De ville ha "partnerskap." Har du hørt noe så døllt? Hvem i all verden vil gifte seg? Så borgerlig!»

I løpet av åtti- og nittitallet forsvant for øvrig den radikale familiekritikken ut av ordskiftet, og ble erstattet av en mer moderat linje som sentrerte barnet og tosomhet i homofile forhold (Berge 2016, side 115). Men det var ikke nødvendigvis slik at pønkerne aksepterte det.

Det handlet jo mye om at vi var hippier. Frihetselskende, og ned med monogamiet – ekteskap er det dummeste man kan forestille seg. Husker godt at jeg gikk i det som da het Homomarsjen i 1991 eller 92, med en t-skjorte jeg hadde kjøpt i London hvor det stod «FUCK FAMILY VALUES.»⁶⁰

Jeg ser den radikale familiekritikkens bortfall i lys av det Jean-Francois Lyotard kalte en de store fortellingenes død, sosialismens narrativ om en verden som en dag kommer til å bli bedre enn den er nå (Frønes 2005, side 81). I bytte med dette Kanaan fikk man den nyliberale motrevolusjonen. Innen de tidlige åttiårene var det heller ikke lenger en bred internasjonal bevegelse med skeive annerledesboende, slik det hadde vært siden under første halvdel av syttitallet (Vider 2015, side 876).

Vi har tidligere sett kjernefamiliens undertrykkende potensiale for skeive mennesker. Tor, som ble kastet ut hjemmefra da han var femten år gammel etter å ha kommet ut som homofil. Dagny gir på sin side uttrykk for motstand mot «familien» som en abstrakt størrelse. Da partnerskapsloven sto sentralt som kampsak på den tiden, anså ikke Dagny det nødvendigvis som sin egen kamp.

Litt av selve poenget var avskaffelsen av institusjoner som familien. Når hun her uttrykker forakt for den institusjonen, ser jeg det i sammenheng med de punktene hun har moderert seg på med tiden. Alt tatt i betraktning, uttrykker hun også en ambivalens rundt familiebegrepet.

Det er gjennom denne ambivalensen at valgt familie gjør seg gjeldende. Derfor velger jeg å rette søkelyset mot et poeng Øystein kommer tilbake til i intervjuet vårt. Han uttrykker nemlig at familiedynamikken som oppsto mellom de han holdt kjær, og livet han levde som ung og skeiv i Oslo, er vanskelig å skille fra hverandre.

⁶⁰ Fra intervju med «Dagny», side 6.

Familie vil jeg si. En skeiv familie man har satt sammen selv. Det er nøkkelen her. Og den familien kan være tett knyttet, eller veldig løst. For det kommer nye mennesker til, så faller noen ifra, og så videre. Man har en familie uten at det blir denne klamme forpliktelsen – man har med tanter og onkler, jeg har aldri hatt en sånn slektstilknytning. Jeg har hatt mange sterke vennskap, og det er det som preger utenforskapet – at man lager sin egen familie og slekt.⁶¹

Og på denne måten blir familien, selve nøkkelsymbolet til Thatcherismen, til kristenkonserverne som hadde lagt homsene for hat, invertert og gjort til en kilde for nyvunne styrke.

Familien er død. Lenge leve familien!

⁶¹ Fra intervju med «Øystein», side 5 og 6.

7 Konklusjon

Verden går bare fremover, og vi vil være dens innbyggere. Tiden er inne nå.

Tony Kushner, Engler i Amerika Del 2: Perestroika⁶²

Jeg tror at jeg i begynnelsen av dette prosjektet ubevisst prøvde å sette ord på en opplevelse jeg selv hadde hatt som skeiv annerledesboende. Jeg hadde valgt en problemstilling jeg ikke så helt for meg at jeg var personen til å svare på. I alle fall ikke enda.

Kanskje det kom til under et press jeg la på meg selv, for å formalisere og legitimere det jeg jo egentlig ønsket at skulle være et utforskende og åpent forskningsprosjekt. Den var i utgangspunktet ikke ment for leserens øyne, så nå kan du tenke deg hvor galt ting må ha gått. Men om noe gikk galt, var det i alle fall på en interessant måte.

Jeg begynte omgående å se for meg hvordan denne masteroppgaven kunne komme til å bli. Det var mitt første «bidrag» til diskusjonen om skeive annerledesboende, og det ble veldig viktig for meg å gjøre det ordentlig. Jeg satte store krav til sluttresultatet.

Det var da jeg begynte å utforme en introduksjon som skulle overbevise leseren om at feltet jeg utforsket var interessant i det hele tatt. Så fulgte en disposisjon, hvor jeg gjorde rede for hva hvert kapittel skulle inneholde. Jeg fulgte her, nokså nøyaktig, en mal jeg først hadde blitt introdusert for på Søk og Skriv, den såkalte IMRAD-modellen (Introduction, Methods, Research, Analysis and/or Discussion).

Så kom vinteren, og det var på tide å legge de konkrete planene for feltarbeidet jeg ville gjennomføre på vårparten. Snart var billettene bestilt, og jeg var optimistisk da hjulene traff rullebanen på Gardermoen. Frøet av tvil inni meg hadde ennå ikke spiret.

Den neste tiden på politisk radikale venner sine sofaer i hovedstaden var som etterdønninger av den fellesskapsfornemmelsen jeg hadde hatt i Cloyne Court. Det var egentlig veldig fint. Mellom intervjuene hadde jeg flere skriveøkter på kaffebar, noen turer på UFF for å speide etter brukte klær.

⁶² (Kushner 1994, side 227)

Estetikken var i alle fall på plass. Hver samtale gikk, om ikke akkurat som forventet, bra. Men hver gang deltakernes fortellinger truet med å sprekke den temaguiden jeg hadde utformet, truet tvilen med å gjøre det samme med meg.

Jeg var ikke ennå helt forberedt på å skulle forandre innfallsvinkel. Like fullt fortsatte jeg å utforme et metodekapittel som beskrev prosessen min under oppholdet i Oslo. Mye av lesningen var allerede gjort, de kvalitative metodene jeg kom til å benytte meg av var jeg innforstått med.

Med litteraturkapitlet var jeg i ferd med å sette min egen oppgave, samt de bevegelsene deltakerne selv hadde vært del av, i en politisk og historisk sammenheng. Feltdagboken dokumenterte den umiddelbare opplevelsen min av feltet, og jeg gjorde meg noen tanker om de etiske problemstillingene jeg sto overfor.

Dermed var grunnarbeidet nesten avsluttet, og andre halvdel av oppgaven sto for tur: analysekapitlene. Da måtte jeg først transkribere og kode dataen jeg hadde samlet. Selv om dette i og for seg gikk greit var det akkurat i disse tider man i Norge introduserte de første smitteregulerende føringene etter vi ble rammet av covid-19. Dermed satt jeg alene i en leilighet med tvilen min.

Så selv om veien videre på en måte var klar, representerte hver av tekstens utarbeidede deler noe jeg ikke helt kunne stå inne for lenger. I isolasjonen ble jeg enda mer bevisst på hvor personlig hele prosjektet hadde blitt. Der metode- og litteraturkapitlene var utformet som del av en veldig direkte opplevelse jeg hadde hatt, forble de nokså like i struktur og innhold fra et utkast til et annet.

Introduksjonen måtte derimot forkastes, og mye av den umiddelbare planen min for analysen. Det kan virke pussig, men det var noe ved tanken på å skulle presentere det sentrale spørsmålet og uten videre gjøre rede for hvordan hele teksten kom til å bli, som nærmest føltes som å lyge.

Jeg så nærmest ikke poenget med å skrive resten av oppgaven da. Jeg hadde ikke en metodisk tilnærming som tok høyde for mine egne erfaringer. Jeg så ikke veien videre, ei heller meg selv i stoffet.

Bildet jeg introduserte i innledningskapitlet gjorde virkelig inntrykk på meg. «Blodsoper» som begrep ble, selv om jeg kun hadde hørt Øystein bruke det, representativt for en større

gruppe skeive pønkere og blitzere blant mine informanter. Disse har i forskjellige perioder definert seg selv som i et motsetningsforhold med det heteronormative samfunnet.

Den universelle antifascistiske linjen anså jeg som en betydelig del av dette. Disse faktorene gir utgangspunkt for en følelsesmessig og materiell trygghet hos deltakerne, et samhold i og mot en kultur som har forkastet dem. På sin side kompliserer det vedvarende samarbeidet mellom blitzmiljøet og kommunen dette bildet.

Og blant de viktigste av disse fortellingene, som jeg så spor av i hvert intervju jeg gjennomførte, handlet om fellesskap og valgt familie. Det handlet da blant annet om kontraster og likheter mellom de personlige og politiske sidene ved livet innenfor fire vegger i okkuperte hus, og de mer formaliserte homsekollektivene som var verdt å utforske.

Det er disse kollektivene Stephen Vider kalte det ultimate uttrykk for skeivt fellesskap, som pekte mot en idealisert fremtid hvor man kunne leve uavhengig av heteronormen, kapitalismen, patriarkatet og staten (Vider 2015, 877).

Likevel var det noen tematikker som sto ut, og som jeg visste at kom til å gjøre seg gjeldende i oppgavn. Blant disse er de forskjellige undertrykkelsesaksene informantene i prosjektet hadde kjent på kroppen som ung. Det var hjemløshet, seksuelt overgrep og nød som del av fortellinger rundt oppvekst, klasse og rase, kjønnsidentitet og seksualitet som bidro til å smi solidariske bånd.

Det har i stor grad handlet om fri utfoldelse og oppbyggingen av trygge arenaer. Selv om det var generasjonsskifter og de iblant dem som dro linjer i sanden over ideologisk «renhet», var det noen ting man kunne enes om: autonomi og samhold i møte med autoriteter, om det så var kommunen, barnevernet, politiet eller krefter i og utenfor miljøet som tilsynelatende vil en vondt.

Litteraturliste

- Auerbach, C.F og L.B Silverstein. 2003. *Qualitative Data: An Introduction to Coding and Analysis*. New York: New York University.
- Barthes, Roland, og Lionel Duisit. 1975. «An Introduction to the Structural Analysis of Narrative.» *New Literary History, Vol. 6, No.2, On Narrative and Narratives* 237-272.
- Benneche, Tonje. 2017. *Ideologiske knyttnever: Konflikt mellom blitzere og nynazister på 1980- og 1990-tallet*. Universitetet i Oslo.
- Berge, Birger. 2016. *Attråverdige fellesskap? Familieforståing i hororørsla 1973-2008*. Bergen: Universitetet i Bergen.
- Bourdieu, Pierre. 1984. *Distinction: A social critique of the judgment of taste*. London: Routledge & Keagan Paul.
- Browne, Kath og Catherine J. Nash. 2010. *Queer Methods and Methodologies: Intersecting Queer Theories and Social Science Research*. London: Ashgate.
- Butler, Judith. 1999. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
- Collins, Peter og Anselma Gallinat. 2010. *The Ethnographic Self as Resource: Writing memory and experience into ethnography*. New York: Bergahn Books.
- Egeland, Cathrine og Kari Jegerstedt. 2008. «"Diskursiv tilnærming" og "Judith Butler".» I *Kjønnsteori, 70 til 85*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Eriksen, Anne og Selberg, Torunn. 2006. *Tradisjon og fortelling*. Oslo: Pax.
- Førland, Tor Egil. 2008. "'1968' in Norway: Piecemeal, peaceful and postmodern." *Scandinavian Journal of History* 382-394.
- Freire, Paulo. 1974. *De undertryktes pedagogikk*. Oversatt av Sissel Lie Hagen. Oslo: Gyldendal.
- Frønes, Ivar. 2005. *Tegn, Tekst og Samfunn*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- Geertz, Clifford. 1973. *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books.

- Hebdige, Dick. 1991. *Subculture: The Meaning of Style*. London ; New York: Routledge.
- Kierkegaard, Søren. 2016. *Sykdommen til døden*. Oslo: Forlaget Oktober.
- Krogstad, Anne. 1985. *Skippergata 6/6b – et eksperiment i fellesskap*. Hovedoppgave i sosialantropologi: Universitetet i Oslo.
- Kushner, Tony. 1994. *Engler i Amerika: Skeive fantasier rundt nasjonale temaer. Del 1: Tusenårsriket nærmer seg*. Stavanger: Rogaland Teater.
- . 1994. *Engler i Amerika: Skeive fantasier rundt nasjonale temaer. Del 2: Perestroika*. Stavanger: Rogaland Teater.
- Larsen, Håkon. 2019. *Den nye kultursosiologien*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lillevolden, Stein. 2013. "Et Spøkelse Gjennom Eiendomsretten." *Bytopia* 1-13.
- Madison, D. Soyini. 2005. *Critical Ethnography: Method, Ethics and Performance*. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Inc.
- Mühleisen, Wencke. 2018. *Annerledesboende: ikke private, solidariske fellesskaper bør være feministisk kampsak*. June 25. <https://www.stk.uio.no/om/aktuelt/i-media/2018/annerledesboende%3A-ikke-private-solidariske-felless.html>.
- Newman, Katherine S. 2002. "Introduction: Qualitative Research on the Frontlines of Controversy." *Sociological Methods and Research* side 123 til 130.
- Noys, Benjamin. 2000. *George Bataille: A critical introduction*. London: Pluto Press.
- Solbakken, Tove. 2010. *Et sted å være: En kulturhistorisk studie av aksjonen ved Vaterland skole, Oslo 1969*. Masteroppgave i kulturhistorie: Universitetet i Oslo.
- Solli, Marius Flater. 2019. *"Ta et initiativ – Bygg en barrikade!": UngMob, Blitz og 80-årenes ungdomsopprør*. Masteroppgave i historie: Universitetet i Oslo.
- Sørensen, Anne Scott, Høystad, Ole Martin, Bjurstrøm, Erling og Vike, Halvard. 2010. *Nye Kulturstudier*. Oslo: Scandinavian Academic Press.
- Turner, Edith. 2012. *Communitas: The Anthropology of Joy*. New York: Palgrave Macmillan.
1974. "Social Dramas and Ritual Metaphors." In *Dramas, Fields, and Metaphors: Symbolic Action in Human Society*, by Victor Turner, 23-57. London: Cornell University Press.

Vider, Stephen. 2015. "'The Ultimate Extension of Gay Community': Communal Living and Gay Liberation in the 1970s." *Gender and History* 865-881.

Vindland, Gudmund. 2018. *Villskudd/Stjerneskudd*. Oslo: Forlaget Oktober.

Wilkins, Adrien A. 2018. *Motvold: Ideologisk bakgrunn for «konfrontasjonslinja» blant militante antifascister 1990-2001*. Masteroppgave i historie: Universitetet i Oslo.

Tillegg A: Informantbiografier

Agnar

Agnar er en homofil mann i midten av sekstiårene. Han vokste opp på et småbruk med klassebevisste foreldre og var i sine ungdomsår aktiv i Det Norske Forbund av 1948 (DNF'48). Han flyttet til Oslo i 1979 og ble del av pønkemiljøet rundt «Nasjo», eller oppgangen til T-banestasjonen ved Nationaltheatret.

Han hadde i en periode tilhold på gaten, før han i 1981 ble del av Skippergata 6/6B-okkupasjonen. Han deltok i tilsvarende aksjoner hele dette tiåret og har siden den gang hatt sitt virke i antirasistiske og humanitære organisasjoner.

Asbjørn

Asbjørn er en homofil mann i slutten av sekstiårene. Han hadde sin oppvekst like ved familiens slektsgård i Nord-Norge. Grandonkler og grandtanter levde sammen her og bidro til fellesskapet med sine særegne ferdigheter. Dette tillegger han stor verdi. Asbjørn har på forskjellige tidspunkt vært engasjert i Norges Kommunistiske Parti (NKP) og DNF'48.

Han jobbet på Metropol, det første åpent skeive utestedet i Oslo, og var etter dette også mangeårig frivillig på Blitzhuset. Det er viktig for han å understreke at selv om han var del av miljøet, var han aldri selv husokkupant. Han var for øvrig hele denne perioden del av flere skeive, allmøtestyrte kollektiv.

Dagny

Dagny er en svart, lesbisk kvinne i midten av førtiårene. Dagny er den yngste deltakeren i dette prosjektet, og vokste opp i et arbeiderklassenabolag utenfor Oslo. Som tenåring flyttet hun til et okkupert hus i hovedstaden.

Hun har vært svært politisk aktiv, og begynte sitt engasjement i Blitzmiljøet på begynnelsen av nittitallet. Hun har siden den gang både grunnlagt og hatt høye verv i flere politiske organisasjoner. Hun er blant de deltakerne som i høyest grad har tematisert Blitzmiljøets forhold til nynazister og autoritetsfigurer.

Petter

Petter er en homofil mann i slutten av sekstiårene. Han vokste opp på Østlandet og var en ung mann da sekstiåttergenerasjonen enda var fremadgående. Han ble del av miljøet rundt Gateavisa, og ble en viktig foregangsmann for en frihetlig homobevegelse på sytti- og åttitallet, kjennetegnet av grupper som Rosa Rebeller. Han var også et grunnleggende medlem av Pilestredetkommunen i 1975, og ble med sitt kunstneriske og politiske engasjement dessuten del av det tidlige pønkemiljøet i Norge.

Tor

Tor er en homofil mann i femtiårene. Han vokste opp i et velstående hjem utenfor Oslo. Han kom ut til sine foreldre som skeiv da han var femten år gammel og ble dermed kastet ut. Dette var i 1979. Etter å ha levd på gaten over en lengre periode ble han del av et alternativt miljø og deltok i Skippergata-okkupasjonen. Personlig utvikling er en av tematikkene som gjennomsyrrer Tor sin husokkupasjonsfortelling, og han har siden den gangen hatt sitt virke innenfor både journalistikk og aktivisme.

Konstanse

Konstanse er en lesbisk kvinne i sekstiårene. Hun vokste opp i Oslo som del av en øvre middelklassefamilie, og har vært aktivist for homofiles rettigheter siden tidlig på syttitallet. Dette har formet hennes virke som kunstner, og hun har vært del av flere skeive, anarkistiske kunstnerkollektiver og husokkupasjoner. Hun er den eneste deltakeren i dette prosjektet som ikke har vært del av Blitzmiljøet til en betydelig grad. Bosituasjonen hennes har sammenfalt med hennes kunstneriske virke, og hun drar liknende tematiske linjer som det Asbjørn gjør, hva gjelder alternative boformer og politisk praksis.

Øystein

Øystein er en homofil mann i femtiårene. Han vokste opp som del av middelklassen i Bergen, og har foreldre som var politisk aktive. De har hatt et noe anstrengt, men generelt positivt forhold til hans homofili. I Bergen ble Øystein del av det vordende pønkemiljøet før han flyttet til Oslo som ung mann. Der tilbragte han mye av sitt voksne liv som del av politiske performance-grupper. Samtidig var han aktiv i Blitzmiljøet, og ble senere journalist og aktivist.

Tillegg B: Temaguide

Del 1: Bakgrunn

Hvor kommer du fra?

Fortell om familien og oppveksten din.

Del 2: Kollektivtiden

Hva var omstendighetene for at du flyttet inn i bofellesskapet?

Fortell litt om hva som gjorde den bosituasjonen tiltalende.

Beskriv noen av de opplevelsene fra din tid i bofellesskapet som du husker best.

Hvilke type folk bodde i kollektivet? Alder, bakgrunn og slike ting?

Beskriv en vanlig dag eller uke i kollektivet.

Del 3: Politisk engasjement

Fortell litt om din personlige politiske filosofi.

Hva var dine viktigste politiske kampsaker i kollektivtiden?

Hvordan formet din tid i bofellesskapet din politiske aktivitet?

Del 4: Tilbakeblikk

Hvordan/hva tenker du om denne kollektivperioden nå i ettertid?

Hvordan foretok dere beslutninger?

Beskriv hvordan bofellesskapet håndterte konflikter og uenigheter.

Hva tenker du var vellykket og bra?